

Lukioikäisten nuorten kokemuksia ja käsityksiä sosiaalisen median merkityksestä osana kriisiuutisointia

Pro gradu -tutkielma
Ira-Eerika Malvalehto
KTK / Mediakasvatus
Syksy 2012

Lapin yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta

Työn nimi: Lukioikäisten nuorten kokemuksia ja käsityksiä sosiaalisen median merkityksestä osana kriisiuutisointia

Tekijä: Malvalehto, Ira-Eerika

Koulutusohjelma/oppiaine: Mediakasvatus

Työn laji: Pro gradu -työ X Laudaturtyö__ Lisensiaatintyö__

Sivumäärä: 78

Vuosi: Syksy 2012

Tiivistelmä:

Suomalaista yhteiskuntaa ja turvallisuuden tunnetta ovat 2000-luvulla horjuttaneet erilaiset väkivaltarikokset. Väkivaltarikokset kriisien ja katastrofien muodossa uutisoidaan laajasti internetissä ja sosiaalisessa mediassa. Tutkielmani tarkoituksena on ymmärtää ja tavoittaa merkityksiä, joita väkivaltarikoksia käsittelevät uutiset kriiseistä ja katastrofeista herättävät nuorissa. Haluan myös selvittää, miten sosiaalista mediaa ja sen sovelluksia hyödynnetään kriisi- tai katastrofiuutisoinnin ohessa. Tutkimustulokset antavat viitteitä nuorten yksilöllisistä kokemuksista ja ajatuksista kriisiuutisoinnin merkityksistä sekä antavat kuvaa sosiaalisen median roolista osana kriisiuutisointia.

Tutkielmani tutkimuskysymykset ovat: Millaisia tunteita ja ajatuksia internetin väkivaltauutisointi herättää lukioikäisissä nuorissa? Millaisia merkityksiä väkivaltarikoksia käsittelevillä kriisi- ja katastrofiuutisilla on tutkimukseen osallistuneille nuorille? Miten nuoret hyödyntävät sosiaalisen median sovelluksia kriisiuutisen aikana? Miten nuoret tulkitsevat ja arvioivat internetin väkivaltauutisointia ja aiheesta käytyjä keskusteluja? Laadullisen tutkimukseni tutkimuskohteena ovat lukioikäiset nuoret, sillä oletukseni on heidän aktiivinen sosiaalisen median ja internetin käyttö. Aineistoni koostuu

kirjoitelmista, jossa tutkittavat henkilöt käsittelevät tutkimukseni teemaa tarinamuotoisesti.

Nuorten lukioikäisten ajatukset kriisi- ja katastrofiuutisista viittaavat epäuskoon ja järkyttyneisyyteen, mutta toisaalta väkivaltauutisoinnin ajatellaan olevan vääristeltyä. Kriisiuutisten herättämät tunteet ovat voimakkaita ja negatiivisesti sävyttyneitä. Väkivaltarikosten merkitys nuorten arjen tasolla nousee esiin turvattomuuden ja omakohtaisuuden pohtimisen kautta. Sosiaalisen median käyttö kriisiuutisten aikana keskittyy nuorten osalta tiedonhankinnallisiin funktioihin. Internetin väkivaltauutisointi arvioidaan tehokkaaksi, mutta osin liioittelevaksi, mikä edellyttää kriittistä suhtautumista lähteeseen ja välineeseen.

Avainsanat: kriisiuutisointi; katastrofi; mediakulttuuri; sosiaalinen media; tunteet; kokemukset; mediataidot

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi x

Suostun tutkielman luovuttamiseen Lapin maakuntakirjastossa käytettäväksi ____
(vain Lappia koskevat)

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO.....	6
2 TUTKIMUKSEN KESKEISET KÄSITTEET	9
2.1 KRIISIT JA NIIDEN UUTISOINTI.....	9
2.1.1 <i>Kriisit ja katastrofit</i>	9
2.1.2 <i>Kriisiuutisoinnin historiaa</i>	12
2.1.3 <i>Kriisiuutisointi nykyajan mediakulttuurissa</i>	14
2.2 MEDIAN MUUTTUNUT ROOLI KRIISIUUTISOINNISSA.....	16
2.2.1 <i>Viranomaistiedotus</i>	16
2.2.2 <i>Kansalaistiedotus</i>	17
2.3 SOSIAALINEN MEDIA OSANA KRIISIUUTISIA	19
2.4 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	21
2.5 KRIISIUUTISET YKSILÖIDEN ARJESSA	25
2.5.1 <i>Tunteet</i>	25
2.5.2 <i>Kokemukset</i>	28
2.5.3 <i>Mediataidot</i>	31
3 TUTKIMUSONGELMAT JA MENETELMÄVALINNAT	33
3.1 TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	33
3.2 AINEISTONKERUUMENETELMÄ	35
3.3 AINEISTONKERUU	37
3.4 AINEISTON ANALYYSI	38

4 TUTKIMUSTULOKSET	41
4.1 TULOSTEN ANALYYSI.....	41
4.2 TULOSTEN TULKINTA	43
4.3 JOHTOPÄÄTÖKSET	53
5 POHDINTA	59
5.1 LUOTETTAVUUS	64
5.2 EETTISYYS	66
LÄHTEET	68
LIITTEET	75

1 JOHDANTO

2000-luvulla maailmaa sekä myös turvallisena pidettyä kotimaatamme ovat ravistelleet erilaiset pelkoa ja uhkakuvia aiheuttaneet kriisit, joista esimerkkinä ampumavälikohtaukset Jokelassa vuonna 2007, Kauhajoella vuonna 2008 sekä Hyvinkäällä 2012. Suomalaista yhteiskuntaa ja eritoten nuorten keskuudessa turvallisuuden tunnetta ovat horjuttaneet erilaiset väkivaltauutiset. Väkivaltauutisista muun muassa ampumavälikohtaukset ovat saaneet nuoret ainakin jossain määrin kyseenalaistamaan turvallisuuden tunnetta kouluissaan. (Ks. Yle Uutiset 2012.)

Suomessa tapahtuneet ampumavälikohtaukset voidaan luokitella katastrofiksi uhrilukujen sekä yhteiskunnallisten seurauksien myötä. (Dyregrov 1994,14-15). Kuitenkin esimerkiksi Rovaniemellä vuonna 2012 tapahtunut raiskaus ravisuttaa yksittäistä paikkakuntaa luoden kriisin paikallisella tasolla (ks. Ilta-Sanomat 27.3.2012). Väkivaltarikokset eri muodoissa aiheuttavat niin paikallisella kuin yhteiskunnallisella tasolla pelkoa ja epätietoisuutta ympärilleen. Väkivaltarikokset kriisien ja katastrofien muodossa tapahtuman koosta riippumatta ovat tutkimusaiheenani.

Kriisit ja katastrofit ovat mediassa laajasti ja näyttävästi käsiteltyjä uutisia. Perinteisen median lisäksi internet mahdollistaa tapahtumista keskustelemisen, tiedon jakamisen sekä kokemusten vaihtamisen sosiaalisen median ja sosiaalisten verkostojen muodossa esimerkiksi Facebookin, Twitterin sekä keskustelupalstojen kautta. Yhdysvalloissa sosiaalisen median ja muiden yhteisöpalvelujen merkitystä ja hyödyntämistä osana perinteistä kriisiviestintää on tutkittu esimerkiksi Virginia Tech -ammuskelun jälkeen (vrt. Palen 2008; Palen, Hiltz & Liu 2007).

Tutkimuksessani selvitän, onko Suomesta löydettävissä samankaltaista yhteyttä sosiaalisen median käytölle osana kriisiviestintää. Tutkimukseni taustalla vaikuttaa myös oma kiinnostukseni kriisipsykologiaan sekä tavoitteeni ymmärtää yksittäisen ihmisen kokemuksia vaikeiden elämäntilanteiden kohdalla. Tarkoitukseni ei ole yleistää kriisiuutisoinnin seurauksia, vaan ymmärtää ja tavoittaa merkityksiä, joita uutiset kriiseistä ja katastrofeista herättävät nuorissa. Haluan myös selvittää, miten sosiaalista mediaa ja sen sovelluksia hyödynnetään kriisi- tai katastrofiuutisoinnin ohessa.

Nuoret ovat tutkimuskohteenani, sillä oletuksenani on heidän aktiivinen sosiaalisen median ja internetin käyttö. Kokemukset ja tunteet kriisi- ja katastrofiuutisista antavat myös viitteitä nuorten mediataidoista. Mediakasvatuksen kannalta nuorten kriittinen suhtautuminen mediaan kuuluu osaksi kriisiviestinnän seurauksien toteutumista.

Tutkielmani etenee kriisien ja katastrofien määrittelystä kriisiuutisoinnin historiallisen katsauksen kautta nykyajan mediakulttuurin kuvailemiseen. Näiden taustojen kautta rakennan kuvaa kriisiuutisoinnin toteutumisesta Suomessa. Median muuttunut rooli kriisiuutisoinnista johdattelee tutkielmani etenemään sosiaalisen median määrittelyyn sekä kuvailemiseen. Tämän jälkeen keskityn tarkastelemaan tutkielmaani ohjanneita tutkimuksia. Tutkimusten esittelystä etenen kriisiuutisten arjen tason merkityksiin tunteiden, kokemusten sekä mediataitojen kautta.

Tutkielmani rakentuu seuraavien tutkimuskysymysten ympärille: Millaisia tunteita ja ajatuksia Internetin väkivaltauutisointi herättää lukioikäisissä nuorissa? Millaisia merkityksiä väkivaltarikoksia käsittelevillä kriisi- ja katastrofiuutisilla on tutkimukseen osallistuneille nuorille? Miten nuoret hyödyntävät sosiaalisen median sovelluksia kriisiuutisen aikana? Miten nuoret tulkitsevat ja arvioivat internetin väkivaltauutisointia ja aiheesta käytyjä keskusteluja?

Tutkimukseni toteutan laadullisin tutkimusmenetelmin. Aineistoni koostuu kirjoitelmista, jossa tutkittavat henkilöt käsittelevät tutkimukseni teemaa. Tutkimuskohteena ovat aikuisuuden kynnyksellä olevat lukioikäiset nuoret, jotka kertovat kokemuksistaan ja tunteistaan tarinamuotoisesti. Tulosten perusteella teen tulkintoja nuorten yksilöllisistä kokemuksista ja ajatuksista kriisiuutisoinnin merkityksistä ja sosiaalisen median saaman roolin osalta.

2 TUTKIMUKSEN KESKEISET KÄSITTEET

2.1 KRIISIT JA NIIDEN UUTISOINTI

2.1.1 *Kriisit ja katastrofit*

Kriisi tarkoittaa käännekohtaa tai muutosta. Kriisi voi olla joko elämänkaareen liittyvä kehityskriisi, elämänkriisi tai äkillinen traumaattinen kriisi. (Saari, Kantanen, Kämäräinen, Parviainen, Valoaho & Yli-Pirilä 2009, 9-11.) Heiskanen (1994, 16-19) myös lähestyy kriisiä vastaavasti. Tutkielmani kannalta yksittäisen ihmisen kokema traumaattinen kriisi on tapahtumana ulkoisesta tekijästä, kuten väkivaltarikoksesta johtuva, mutta kuitenkin yksilöllisellä tai paikallisella tasolla suuria muutoksia aiheuttava (ks. Ilta-Sanomat 27.3.2012; Lehtonen 1999).

Olennaista kriisin kokemisessa on yksilön senhetkinen elämäntilanne. Tämän lisäksi kriisin kokemiseen vaikuttavat yksilön aikaisemmat kokemukset ja kriisit sekä persoonallisuus, sillä jokainen yksilö kokee kriisin oman elämänhistorian ja kokemusten kannalta eri tavoin ja merkityksin. (Heiskanen 1994, 16-19.) Huhtala ja Hakala (2007, 14) jaottelevat kriisin poliittiseen, uskonnolliseen, terveyteen liittyvään sekä yhteiskunnalliseen siviilikriisiin.

Kriisit ja katastrofit molemmat nähdään yhteiskunnallisesti merkittävinä siviilikriiseinä. Jaottelu luonnonkatastrofeihin sekä ihmisten aiheuttamiin onnettomuuksiin toimii molempien käsitteiden määrittelyssä. (Korpiola 2011; Nurmi 2006.) Ihmisten toisilleen aiheuttamat onnettomuudet ja tragediat koetaan usein yhteiskuntaa ravisuttavina tapahtumina. Yhteiskunnallista

näkökulmaa unohtamatta tai väheksymättä, uutisoinnin herättämät kokemukset ja tunteet ovat yksilön arkeen eniten vaikuttavia asioita.

Tarkasteluni kohteena olevat väkivallanteot ovat ihmisten toisille aiheuttamia katastrofeja ja juurikin toisen ihmisen tekemät teot ovat ihmismieliä suuresti järkyttäneitä tekoja. Tähän viittaa myös Dyregrovin (1994) määritelmä katastrofin aiheuttamista pitkäaikaisista seurauksista ja vaikutuksista. Kriisien tavoin katastrofit tapahtuvat ennalta arvaamatta ja hallitsematta. Katastrofin mukanaan tuomat seuraukset ovat mittavia sekä usein seuraukset ja vahingot kohdistuvat muihin ihmisiin. Ihmisiä kohdanneet katastrofit uhkaavat yksilön turvallisuuden tunnetta, horjuttavat yksilön arvomaailmaa ja olemassaoloa sekä voivat vahingoittaa yksilön identiteettiä. (Dyregrov 1994, 14-15.)

Kriisin ja katastrofin erotuksena voidaan mainita niiden aiheuttamien seurausten laajuus. Katastrofin seurauksien ajatellaan olevan mittavammat ja vaativan enemmän resursseja pelastustoimien ja vahinkojen korjaamisen kannalta (Dyregrov 1994). Katastrofi kuvaa ennen kaikkea suuronnettomuutta sisältäen alun, lopun sekä suuret aineelliset ja henkilövahingot, kun taas kriisi kuvaa enemmänkin meneillään olevaa tapahtumaa tai yksilöllistä kokemusta tapahtumista (ks. myös Nurmi 2006). Kriisit ja katastrofit ovat tutkielmassani ennen kaikkea järkyttävien tapahtumien ja tekojen sekä niiden aiheuttamien seurausten määrittelijöitä.

2000-luvulla tapahtuneet kriisit ja katastrofit ovat jättäneet ihmisten mieliin jälkensä. Koko yhteisöä ravistelevat katastrofit ovat pysäyttäneet ihmiset miettimään omaa elämäänsä sekä tapahtumien mielettömyyttä. Kuitenkin yksittäisten ihmisten kokemat tunteet ja arjen muutokset eivät aina nouse esiin tapahtumien myötä. Näitä yksittäisten ihmisten kokemia mullistuksia voidaan toisaalta määritellä kriiseiksi, jotka yksilön elämän kannalta saavat muutoksen tuulet aikaan. Monet kriisien yksilölliset seuraukset ja suuretkin muutokset jäävät usein huomioimatta ja avun tarve heidän osalta saattaa jäädä saavuttamatta. Kriisit ja katastrofit muistetaan usein yhteisöllisten seurauksien

kautta, mutta mielenkiintoni kohteena ovat ennen kaikkea yksittäisen ihmisen elämään johtaneet tapahtumat muutoksineen. Kriisit ja katastrofit ovat yksilöihin eri tavoin vaikuttavia tapahtumia, jolloin ne saavat aina erilaisen merkityksen jokaisen elämäkokemuksen ja persoonallisuuden piirteiden välittämällä.

Kriisit ja katastrofit tutkielmani aihepiirissä lukeutuvat väkivaltarikoksiksi. Väkivaltarikoksiksi määritellään fyysistä väkivaltaa sisältävät pahoinpitelyt, henkirikokset, seksuaalirikokset (kuten raiskaukset) sekä ryöstöt (ks. Rikosentorjuntaneuvosto). Odottamatta tapahtuva väkivaltarikos aiheuttaa uhrille ja hänen lähipiirilleen traumaattisen kriisin, joka usein myös huomioidaan lähiyhteisön uutisoinnissa. Väkivaltarikos täyttää katastrofin määritelmän sen koskettaessa yksittäistä henkilöä ja hänen läheistensä elämää (ks. Dyregrov 1994, 14-15).

Väkivaltarikoksista henkirikoksiin lukeutuvat muun muassa kuolemantuottamukset, murhat ja tapot sekä terveyteen kohdistuneisiin rikoksiin lukeutuvat pahoinpitelyt ja vammantuottamiset. Seksuaalirikoksiin kuuluvat raiskauksien lisäksi pakottaminen seksuaaliseen tekoon tai hyväksikäyttö. Väkivalta voi edellä mainittujen lisäksi ilmetä uhkailuna, henkisenä väkivaltana ja kunnianloukkauksena. Tällöin myös ryöstö väkivaltaa sisältäneenä tapahtumana lukeutuu väkivaltarikokseksi. Rikos yksinään tarkoittaa tapahtumana tekoa tai laiminlyöntiä, joka on lain mukaan rangaistava. Rikoksen tekijä on näin ollen tahallisesti seuraukset ymmärtäen, huolimattomuuttaan tai rikosta tehdessään syyntakeettomana teostaan ymmärtämättä toiminut lain vastaisesti. (Koivukangas 2007, 7.)

Väkivaltarikos horjuttaa rikoksen uhrin, uhrin lähipiirin sekä tapahtumapaikan lähiyhteisön turvallisuudentunnetta. Tunne turvallisuudesta ja omasta vapaudesta ovat perustuslaissa määriteltyjä ihmisoikeuksia, jotka uhattuina vaikuttavat myös ihmisten arkeen (ks. Suomen perustuslaki 11.6.1999). Turvallisin mielin ympäristössään kulkeva ihminen ei pelkää eikä koe itseään

uhatuksi. Kuitenkin kriisien ja rikosten uutisoinnilla tähän mielikuvaan voidaan vaikuttaa horjuttavasti sekä luoda ihmisten mieliin uhkakuvia. Poliisin teettämästä tutkimuksesta ilmeneekin, että vuonna 2009 suomalaisten turvallisuuden tunne on heikentynyt aiemmista vuosista (ks. Suominen 2009).

Tutkielmani aiheen kriisiuutisoinnin osalta rajasin väkivaltarikoksiin, sillä 2000-luvulla väkivaltarikosten uutisointi on kohahduttanut koko suomalaista yhteiskuntaa esimerkiksi erilaisten ampumavälikohtausten myötä. Tapahtumien muisteleminen ja niiden herättämien tunteiden ja kokemusten jakaminen aineistossani on kohdistanut valintani toisaalta hyvin valitettavaan, mutta toisaalta muistettavaan ja jopa helposti luokiteltavaan rikosmuotoon. Väkipalva on aiheena myös tunteita herättävä ja usein jollakin tasolla yksilölliselle tasolle kohdistuva teko. Väkipalvarikosten seuraukset ovat peruuttamattomia ja niiden seuraukset ovat usein yhteiskunnallisestikin merkittäviä yksilöllisiä vaikutteita unohtamatta.

2.1.2 Kriisiuutisoinnin historiaa

Kriisiviestintä on kokenut useita muutoksia, kun tarkastellaan 1900-lukua ja 2000-luvun alkua. 1920–1960-luvuilla kriisiuutisten julkaiseminen ja tiedon kerääminen on tapahtunut ilman seuraamusten miettimistä, mikä on voinut näkyä eettisen pohdinnan puuttumisena. Käytännössä omaisten ja uhrien yksityisyyttä ei ole kunnioitettu millään tavalla, mikä on ilmennyt uhrien nimien ja kuvien julkaisemisena sekä tunnistamattomien ruumiiden tarkkana kuvailuna. Uutisten julkaiseminen on tapahtunut ilman kirjoittajan nimen mainintaa. (Raittila, Koljonen & Väliverronen 2010, 15-21.)

1970–1990-luvuilla kilpailu uutisista lisääntyi eri mediaformaattien tullessa kilpailuun mukaan. Medioiden lisääntyminen tarkoitti juttujen laadun ja määrän lisääntymistä. Toimittajien ammatti otti askeleita ammattimaisempaan ja eettisempään suuntaan. Ammattimaisuudesta viitteitä antoivat esimerkiksi uutisen tekijän nimen julkaiseminen sekä tapahtumien seurauksien ja syiden

pohtiminen viranomaisten tietojen lisäksi. Kriisiuutisten sisällöt kiinnostivat kuitenkin edelleen yksilöiden näkökulmasta katsottuna, mikä tarkoitti silminnäkijähavaintojen sekä yksilöllisten tarinoiden hyödyntämistä. (Raittila, Koljonen & Väliverronen 2010, 15-21 ; Mäkipää & Mörä 2009, 218-221.)

2000-luvulla niin kriisiviestinnässä kuin arkiuutisoinnissa kilpailu on hyvin kiivasta ja uutisointi on kohdannut uusia haasteita median kehittymisen myötä. Kriisiviestinnässä uutisten sisällöt ovat kokeneet suurimman muutoksen. 2000-luvulta eteenpäin uhrien nimiä tai kuvia julkaistaan hyvin harvoissa tapauksissa ja ainoastaan omaisten luvalla. Todistajien ja silminnäkijöiden haastattelujen myötä tapahtumat tuodaan osaksi yhteisöä, jolloin tapahtumien seuraukset koskettavat yksittäisten ihmisten lisäksi ympäröivää yhteisöä ja linkittyvät sitä kautta osaksi yhteiskuntaa. (Raittila, Koljonen & Väliverronen 2010, 15-21 ; Mäkipää & Mörä 2009, 218-221.)

Kriisiviestinnän rajoitukset ovat aiheuttaneet toimittajien ammatin muuttumisen röyhkeämpään ja tunkeilevampaan suuntaan esimerkiksi haastatteluilla, jossa haastateltavat ovat olleet herkässä mielentilassa tapahtumien sivustakatsojina. Toimittajien tunkeiluun vaikuttaa heidän tavoitteensa kertoa tarinoita, mikä puolestaan edellyttää haastattelujen saamista kriisissä mukana olleilta ihmisiltä. (Raittila, Koljonen & Väliverronen 2010, 15-21.) Toimittajien huonotkin ratkaisut työtä tehdessään antavat viitteitä kovasta kilpailusta eri viestintävälineiden kesken sekä ihmisten tiedon tarpeesta. Toimittajien paineet toimia työssään tulevat niin työnantajan kuin ammatin suorittamisen puolelta, mitä ei myöskään helpota ihmisten lisääntynyt tiedon tarve poikkeuksellisista tapahtumista. (Juntunen 2009, 178-184.)

Kriisiviestinnän muuttuminen on pakottanut toimittajia muuttamaan omia toimintatapojaan uutistytöä tehdessään. Tapahtumien uutisoinnin jälkeen eri tiedotusvälineet ja lukijat ovat kritisoineet toimittajien käytöstä esimerkiksi Jokelan ja Kauhajoen koulusurmien yhteydessä. Tämä viittaa vahvasti siihen, että kriisiviestinnän tuomat rajoitukset ovat osin saaneet toimittajat tekemään

työtään kritisoinnin arvoisesti kilpailun ja kiireen keskellä. Toisaalta historiallinen katsaus kriisiviestinnän muuttumisesta antaa kuvaa siitä, miten yksisuuntaisena tapahtunut tiedon jakaminen on aikojen saatossa muuttunut. Kriisien ja katastrofien uutisoinnissa tiedon sisällölliset muutokset antavat viitteitä eri ajanjaksoille ominaisista merkityksistä ja painotuksista.

2.1.3 Kriisiuutisointi nykyajan mediakulttuurissa

Kriisiviestintä ja kriisien uutisointi ovat muuttuneet perinteisestä sanomalehtiutisoinnista reaaliaikaiseen verkkoviestintään. Uutisointi on muuttunut reaaliaikaiseksi, mikä tarkoittaa niin sanotun uutispimennon katoamista. Tämä edellyttää kriisin tapahduttua viestimien välitöntä reagoimista. Media on läsnä kaikkialla, mikä tarkoittaa kriisiviestinnän leviämistä yksilöiden, yhteisöjen ja koko maailman tietoisuuteen. (Korpiola 2011, 13-18.)

Mediamaailmassa vallalla oleva kilpailu edellyttää uutisen mahdollisimman nopeaa julkaisua, mikä voi näkyä uutisten taustojen ja syiden vähäisenä selvittämisenä. Kriisiviestinnän kilpailun yhteydessä voidaan puhua mediatapahtumasta, jossa sama uutinen kierrätetään mediasta toiseen. Eri mediat tekevät samasta uutisesta oman näköisensä lainaten toisen median uutista. (Korpiola 2011, 13-22.) Juntunen jopa kuvaa medioiden julkaisukilpailun seurauksien näyttävän siltä, että mikään media ei uskalla erottua uutisensa avulla muiden medioiden joukosta. Tämä näkyy samanlaisena uutisena julkaisevasta mediaformaatista riippumatta. (Juntunen 2009, 178-184.)

Nykyajan mediakulttuurissa uutiskilpailu ei keskity pelkästään medioiden väliseen kilpailuun. Kansalaiset yleisön ominaisuuden sijaan osallistuvat, jopa haastavat tai ainakin sekoittavat niin sanotun perinteisen median tehtävää kriisiviestinnässä. Kännykkä ja sosiaalinen media voivat toimia uusina väylinä ja keinoina jakaa tietoa kriisitilanteesta jo ennen mediaviestimien tietoa koko tapahtumasta. Kansalaiset toimivat näin ollen aktiivisena osallistujana

kommentoimalla tai tuottamalla kriisitilanteita, kun he käyttävät medioita osana päivittäistä arkea. (Helle 2009, 99; Korpiola 2011, 13-18.) Juntusen (2009, 178-181) mukaan kansalaisten antamat yleisö- ja kuvavihjeet voivat toimia kriisiuutisen aloittajana tai kertojana, mikä puolestaan kertoo mediakulttuurin muuttumisesta.

Eri mediat ovat alkaneet hyödyntää tätä kansalaisten osallisuutta osana uutisointiaan. Tämä on johtanut siihen, että osa medioista kehottaa paikallaolijoita toimittamaan tapahtumista ja tilanteista kuvamateriaalia. Kansalaisten osallistuminen uutisointiin on näin ollen viety kokonaan uudelle tasolle lupaamalla palkkio toimitetusta materiaalista. Kansalaisten osallistuminen uutisten tuottamiseen palkkion nimissä kyseenalaistaa uutisten uskottavuutta sekä toiminnan eettisyyttä, sekä tuo eteemme aivan uudenlaisen viestinnän muodon ja kanavan.

2.2 MEDIAN MUUTTUNUT ROOLI KRIISIUUTISOINNISSA

2.2.1 Viranomaistiedotus

Kriisin tapahtuessa median tehtävänä on välittää tietoa kriisitilanteen tapahtumista ja taustoista. Tiedonvälitykseen sisältyy tapahtumien selonteon lisäksi kriisiapua tarjoavien tietojen jakamista sekä tiedottamista kriisin aiheuttamista psyykkisistä reaktioista. Kriisitilanteessa tapahtumien tiedonanto ja taustojen selvitys toimii yleisöä informoivana kanavana. Tärkeää on, että median jakama tieto perustuu tosiasioihin sekä viranomaisten antamien tietojen julkaisemiseen. Osana tiedonvälitystä median tulee jakaa tietoa saatavilla olevasta kriisiavusta, esimerkiksi puhelinpalveluista ja kriisikeskuksista. Uutisoinnin yhteydessä mainittavien kriisien aiheuttamien reaktioiden ja oireiden selonteko ovat osa median tarjoamaa kriisiapua. Median ja viranomaisten tehtävä on näin ollen toimia kriisistä toipumisen käynnistäjänä edistämällä tapahtumien psyykkistä käsittelyä sekä jakamalla tietoa. (Saari 2003, 131-141.)

Viranomaistiedotus on siis muutakin kuin poliisien ja virkamiehien jakamaa tietoa tapahtumista. Pääosin viranomaisten viestintä kootaan asiantuntijalausunnoista ja ammattinsa puolesta asioihin perehtyneiden ihmisten toimesta. Viranomaistieto on Suomessa siinä asemassa, että viranomaisten toimiin ja lausuntoihin luotetaan, mutta huomioitavaa on, että tapahtumien taustojen selvitystyö tuo oman haasteensa viranomaistiedotuksen toteuttamiseen. Taustatyö on huolellisesti tehtävä, jotta viranomaisten luotettavuus säilyy, mutta tämä puolestaan tuo kaiken kiireen keskelle oman haasteensa.

Kriiseissä median tehtävä on toimia tiedonvälittäjänä, mikä tarkoittaa kriisitilanteissa todellisuuden jäsentämistä ja kansalaisten ajan tasalla pitämistä. Kriisiviestinnän tehtävänä on antaa tapahtumien kululle tulkintaa ja selityksiä.

Kriisien uutisoinnin onnistuessa media toimii surun ja tunteiden välittäjänä, mutta myös ihmisiä yhdistävänä voimavarana. (Korpiola 2011, 11-31.) Median rooli uutisen ja tiedon välittäjänä on kuitenkin muuttumassa tapahtumien keskuksen muodostavaksi yhteisöllisyyden toimintakentäksi (vrt. Sumiala & Tikka, 2009).

2.2.2 Kansalaistiedotus

Viranomaistiedotuksen sekä perinteisen median puutteet, kuten viestinnän hitaus, tapahtumien tiedottamisessa ovat johtaneet amatööriviestinnän muodostumiseen. Amatööriviestintä tapahtuu vuorovaikutuksessa kansalaisten kesken syntyen tarpeesta, jossa perinteisen median tiedotus on jäänyt liian epätarkaksi ja yleiseksi. Kansalaisviestinnän tapahtumapaikkoina ovat yhteisöpalvelut ja sosiaaliset verkkoympäristöt kuten esimerkiksi blogit, foorumit, uutisia ja linkkejä kokoavat verkkosivut, kuvan jakamispalvelut, hakukoneet, Facebook sekä Twitter. (Palen, Hiltz & Liu 2007.)

Sosiaalista mediaa hyödyntämällä ihmiset jakavat ja vastaanottavat tarkempaa tietoa kriisin tai katastrofin tapahtumista paikallisten asukkaiden, tapahtumassa mukana olleiden, selviytyjien sekä muiden vertaisten toimesta. (Palen, Hiltz & Liu 2007.) Amatööriviestintä sosiaalisen median sovellusten kautta tapahtuvana antaa tavalliselle ihmiselle mahdollisuuden toimia aktiivisena tiedon jakajana ja sisällön tuottajana sen sijaan, että valmiiksi toisen tuottama tieto vain vastaanotettaisiin passiivisesti ilman tiedon kyseenalaistamista ja pohtimista. (McCarthy & Boyd 2005.)

Viranomaistiedotukseen verrattaessa amatööriviestintä on epävirallista, koska se tapahtuu kansalaiselta kansalaiselle -tyyppisesti ja se nähdäänkin vastakkainasetteluna formaalille viranomaiselta kansalaiselle -tiedottamiselle. Viranomais- ja amatööriviestinnän ristiriidoista viestii myös ajatus amatööriviestinnän suuremmasta mahdollisuudesta huhupuheiden ja väärän tiedon jakamiseen. (Sutton, Palen & Shklovski 2008.) Kuitenkin

amatööriviestinnän tehokkuudesta, ajankohtaisuudesta sekä tarkkuudesta viestii Virginia Techin –ammuskeluissa vuonna 2007 Facebookin ja Wikipedian kautta rakennettu uhrilista, joka oli paikkansapitävä viranomaisten myöhemmin tiedottaman uhrilistan kanssa (Palen 2008).

Toki huhupuheisiin ja väärän tiedon leviämiseen tulee varautua, sillä suuren joukon mahdollisuudet tiedon jakamiseen voi tuoda tämänkaltaisia haittailmiöitä. Kuitenkin selkeästi on havaittavissa, että sosiaalisen median kautta lähtevä tieto on ainakin jollakin lailla perusteltua sekä taustoitettua tietoa. Kuitenkaan huhupuheiltakaan ei voida välttyä, mistä on osoituksena sosiaalisen median kautta levinnyt raikaushuhu Rovaniemellä kesäkuussa 2012 (ks. Ilta-Sanomat 1.6.2012). Huomioitavaa on myös, että huhupuheiden selvittäminen vie myös poliisilta aikaa ja resursseja turhaan.

2.3 SOSIAALINEN MEDIA OSANA KRIISIUUTISIA

Sosiaalisen median monimuotoisuus tuo haasteen sen määrittelemiseen. Esimerkiksi Hintikka (2008) lähestyy sosiaalista mediaa sen sisältämien käsitteiden kautta, jolloin sosiaalisuus yhdistetään ihmisten väliseen kommunikaatioon ja vuorovaikutukseen, kun taas media sisältää kanavat, joilla välittää tietoa. Näin ollen sosiaalinen media tarkoittaa palvelua tai sovellusta, jonka avulla käyttäjien sisällön tuottaminen ja kommunikointi mahdollistuu. (Hintikka, artikkeli 15.6.2008.) Sisällön tuottaminen on vuorovaikutusta. Sosiaalisessa mediassa tätä vuorovaikutusta tapahtuu mediasisältöjä arvioimalla, jakamalla ja luomalla. Tämän lisäksi sisällöt luovat uusia kokemuksia sekä herättävät uusia ajatuksia, joita ihmiset jakavat keskustelujen kautta. Sosiaalisuus ja yhteisöllisyys syntyy käyttäjien välillä yhteisesti toimien. (Lietsala & Sirkkunen, 2008.)

Aineistoni perusteella sosiaalisen median eri sovelluksia ovat esimerkiksi Wikipedia, jossa tiedon kokoaminen ja lisääminen tapahtuu kollektiivisesti yhteisesti tekemällä. YouTube on puolestaan sisällön, eritoten videon tuottamiseen tarkoitettu sovellus. Facebook on suosituimpia ja tunnetuimpia sosiaalisen median palveluja. Facebook palveluna keskittyy ennen kaikkea sosiaalisten suhteiden ylläpitämiseen verkon välityksellä. (Ks. Lietsala & Sirkkunen 2008.)

Sosiaalinen media toimii katastrofien ja kriisien aikana tapahtumia etäältä seuraavien ihmisten, yleisön, kommunikaation kanavana. Näin ollen uteliaat silmäparit pääsevät osallistumaan keskusteluun, paikallaolijat ja silminnäkijät saavat vertaistukea, kokemusten jakaminen mahdollistuu sekä tiedonjonon sammuttaminen helpottuu. Sosiaalinen media voi toimia oman turvallisuuden määrittelemisen välineenä. Virginiassa, Yhdysvalloissa tapahtui vuonna 2007 Virginia Tech –yliopiston kampuksella joukkomurha, jossa kuoli sekä koulun opiskelijoita että henkilökuntaa. Palenin (2008) tutkimuksen mukaan Virginia

Tech -ammuskelussa nuoret hyödynsivät sosiaalista mediaa selvittääkseen, ketkä ystävistä ovat turvassa viimeisten päivitysten ja palveluun kirjautuneena olemisen perusteella.

Sosiaalinen media nähdään usein ajankohtaisempana tiedonjakajana, kun tieto tapahtumista on mahdollista päivittää nopeasti ja tarkasti, kun taas perinteisemmän esimerkiksi printtimedian uutiset edustavat yleisempää tapahtumien tiedotusta. Eritoten paikalliset hyötyvät yhteisöpalveluista, sillä usein ne päivittyvät tiedonjaon ja sijaintien osalta muiden vertaisten toimesta, jolloin tieto on tarkkaa ja asiantuntevaa paikallisten, silminnäkijöiden tai selviytyjien kuvaamana. Kriisin aikaisten verkkopalvelujen toimiminen mahdollistaa kokemusten ja tiedon jakamisen, mikä puolestaan mahdollistaa tulevaisuudessa samankaltaisiin tilanteisiin ja tapahtumiin varautumisen aikaisempien tapahtumien tuoman opin myötä. (Palen 2008; Palen, Hiltz & Liu 2007.)

Kansalaiset palvelevat ja ruokkivat ennen kaikkea omaa tiedonjanoaan sosiaalisen median sovellusten välityksellä. Kriisitilanteessa suuri huoli ja pelko läheisen kohtalosta selviää nykyään nopeimmin muiden kansalaisten ja vertaisten jakamasta tiedosta. Voidaanko viranomaisten jakamaan tietoon luottaa vai nouseeko sosiaalinen media tarkemmaksi ja luotettavammaksi uutisvälineeksi? Suomessa sosiaalisen median käyttö ja hyödyntäminen eivät uskoakseni ole niin edistyneellä tasolla kuin Yhdysvalloissa, joten ehkä sosiaalisen median sovellusten hyödyntämisen taito ja käyttömahdollisuudet ovat Yhdysvalloissa askeleen edellä.

2.4 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Tutkielmani kannalta olennaiset tutkimukset sijoittuvat Suomeen sekä Yhdysvaltoihin. Erityisesti Yhdysvalloissa sosiaalisen median sovellukset ovat olleet tutkimusten kohteena niiden ollessa keskeisessä roolissa kansalaisten jakaman tiedon välineenä eri katastrofi- ja kriisitilanteissa. Esimerkiksi Starbird ja Palen (2010) esittelevät tutkimuksessaan sosiaalisen median roolin vaihtelevuutta eri tapahtumien yhteydessä. Yhdysvaltalaiset tutkimukset sisältävät väkivaltarikosten lisäksi luonnonkatastrofien aikana käytettyjen sosiaalisen median sovellusten hyödyntämisen kuvaamista. Aikaisempien tutkimusten osalta kriisi- ja katastrofiuutisten laajentaminen väkivaltarikosten ulkopuolelle toi laajuutta ja lisää näyttöä sosiaalisen median käytöstä osana kriisiuutisointia.

Halavais (2002) totesi tutkimuksessaan, että World Trade Centerin terrori-iskujen myötä kansalaisjournalismi nousi uudelle tasolle blogien myötä. Blogit toimivat silminnäkijäkertomuksien, asiantuntijoiden ja hallituksen tiedotusten sekä keskustelujen väylänä. Faktoja etsittiin ja lähdevinkkejä tapahtumasta jaettiin kansalaisten ominaisuudessa. (Halavais 2002.) Blogit toimivat myös Hakalan (2009) tutkimuksessa sosiaalisen vuorovaikutuksen välineenä. Blogit suomalaisessa väkivaltauutisoinnissa on noudattanut samaa kaavaa kuin yhdysvaltalaisessa tutkimuksessa, mistä osoituksena ovat blogeihin lisätyt linkit, jotka ohjaavat yleisöä eri uutissivustoille, videoihin, keskusteluihin sekä yhteisöpalveluihin.

Liu, Palen, Sutton, Hughes ja Vieweg (2008) tutkivat puolestaan sosiaalisen median kuvapalvelujen hyödyntämistä osana kriisiuutisia. Kuvapalvelusivustot koostuivat kansalaisten ja silminnäkijöiden tuottamista kuvista ja kommenteista. Kuvauskohteena ovat olleet kuvat pelastusyrityksistä, tuhoista ja katastrofin seurauksista. Kuvat katastrofista tai kriisistä nähdään Liun ym. muiden mukaan merkittävänä apuna tapahtumista selviytymisessä. Käytetyimpiä

kuvapalvelusovelluksia olivat tutkimuksen mukaan Flickr, Google Maps, Facebook, YouTube ja Second Life. Esimerkiksi Google Mapsin avulla kriisiä ja kriisiavun paikantamista ollaan toteutettu esimerkiksi kartan ja kuvankaappauksen keinoin sekä Facebookin tai Second Lifen muistosivustojen muodossa. (Liu, Palen, Sutton, Hughes & Vieweg 2008.)

Yhteenvedona voidaan todeta, että sosiaalisen median käytön taustalla katastrofin tai kriisin aikana on auttaminen, tukeminen, sureminen, tapahtumiin palaaminen sekä ahdistuneisuuden ja uteliaisuuden lievittäminen. Auttamiseen lukeutuvat esimerkiksi tiedon jakaminen ja päivittäminen avun lähteistä, ratkaisusta ja kommentista ongelmakohtien ilmenemiseen, sekä palvelujen ja tarpeiden tarjoavien äärelle ohjaaminen. Uhrien ja omaisten tukeminen sekä tapahtumiin palaaminen tapahtuu esimerkiksi muistosivujen muodossa. Ahdistuneisuutta pyritään sosiaalisen median sovelluksissa lievittämään etsimällä kadonneita, varmistamalla omaa tai tuttavien tilannetta ja turvallisuutta, kun taas uteliaisuutta lievitetään hankkimalla tietoa tuhoista ja tapahtumista niin kutsutun katastrofiturismin keinoin. (Hughes, Palen, Sutton, Liu & Vieweg.)

Suomessa kriisin tai katastrofin jälkeen tutkituimpia aiheita ovat olleet yhteisöpalvelujen muodostamat vihayhteisöt ja sururyhmät sekä niissä jaetut tunteet, kokemukset sekä ajatukset. Vihayhteisöt esimerkiksi koulusurmien kohdalla ovat keränneet väkivaltaa ihannoivat, vihaa ja inhoa kokevat ihmiset yhteen. Sururyhmät ovat puolestaan mahdollistaneet muistosivujen muodossa surunvalittelujen jättämisen esimerkiksi adressin muodossa. Keskustelupalstat ovat tarjonneet kriisiapua ja terapeutista apua tapahtumien jälkeen keskustelujen muodossa. (Sumiala & Tikka 2009.)

Keskustelupalstat väkivaltautisoinnissa, eritoten kouluampumisissa, ovat nimenomaan toimineet yhteisöllisyyden rakentamisen ja verkostoitumisen välineenä. Sosiaalisen median kautta Suomessa tapahtuneissa koulusurmista on tapahtumasta levitetty tietoa sekä tuotettu yhteisöllisyyttä. Ajankohtaista

tietoa tapahtumista on esimerkiksi koottu eri lähteiden ja linkkien muodossa Wikipediaan. Informaation ja tapahtumien kulun jakamisessa on hyödynnetty viranomaissivustoja, uutislähteitä sekä kansalaisten jakamaa tietoa. Tämän lisäksi uutisoinnissa hyödynnetään väkivallan tekijän tuottamaa materiaalia ja mediasisältöä niin suomalaisissa kuin yhdysvaltalaisissa kouluampumistapauksissa. (Hakala 2009.)

Tutkimukset Suomessa ovat enemmän painottuneet tapahtumien jälkeen tapahtuneisiin sosiaalisen median käyttöihin, mutta myös tapahtuman aikaisia tutkimuksia löytyy esimerkiksi Hakalan (2009) tekemänä. Tutkijana haluan selvittää, ovatko tutkimukseeni osallistuneet nuoret hyödyntäneet sosiaalisen median sovelluksia samaan tapaan kuin tutkimustulokset Yhdysvalloista ja Suomesta osoittavat. Mielenkiintoista on myös selvittää, ovatko tutkimukseni nuoret löytäneet sosiaalisen median sovelluksista samanlaista yhteisöllisyyden ja samankaltaisuuden tunnetta kuin mitä Sumialan ja Tikan (2009) tutkimuksesta on löydettävissä eri ihmisten muodostamien yhteisöjen taustalta.

Suomalaisesta kriisi- ja katastrofiuutisoinnista mainittakoon erikseen Hakalan (2009) tutkimus koulusurmista suomalaisessa verkostoyhteiskunnassa, jossa analyysin kohteena olivat Jokelan ja Kauhajoen koulusurmat sekä niiden aikainen viestintä. Hakalan mukaan YouTube on toiminut Yhdysvalloissa tapahtuneissa Columbinen ja Virginia Techin koulusurmissa sekä Suomessa Jokelan ja Kauhajoen kouluampumisten yhteydessä koulusurmien ampujan kuuluisuuden tekijänä. Ampujat ovat saaneet julkisuutta YouTube-videopalveluun tuottamansa sisällön perusteella. YouTube on lisännyt myös uutisten yhteydessä hyödynnettyjä lyhyiden videoklippien määrää sekä hyödyntämistä.

Suomalainen katastrofi- ja kriisiuutisointi on jälkeinpäin analysoituna tuonut uusia näkökulmia tapahtumien uutisoinnista, uutisten tekijöiden ja yleisön roolin muutoksesta, mutta ennen kaikkea muutokset ovat nähtävillä yhteiskunnallisessa ajattelussa. Koulusurmat ja niiden tutkimus on esimerkiksi

osoittanut, että yhteiskunnallinen ydin ja hyvinvointiyhteiskunnan malli, eli suomalainen koulujärjestelmä on joutunut hyökkäyksen kohteeksi. (Hakala 2009.) Suomalainen koulujärjestelmä on ollut hyvinvointivaltiotamme mittaava ominaisuus myös kansainvälisellä mittarilla ajateltuna. Hakalan mukaan juuri Suomessa tapahtuneet ammuskelut ovat olleet hyökkäys niin suomalaista yhteiskuntaa kuin yksittäisiä ihmisiä sekä heidän edustamaansa merkitystä ja ammattia kohtaan. (Hakala 2009.) Tutkielmani kannalta yhteiskunnallinen merkitys kriiseissä ja katastrofeissa on yksilöllisten merkitysten lisäksi huomioitava, eikä sitä voi vain sivuuttaa, vaikka pääasiallinen kiinnostus tutkimuksessani kohdistuukin yksilöihin.

2.5 KRIISIUUTISET YKSILÖIDEN ARJESSA

2.5.1 Tunteet

Tunne koostuu fysiologisesta kehon muutoksesta, kognitiivisesta puolesta sekä sosiaalisesta ympäristöstä. Tunteet auttavat yksilöä säilymään hengissä, motivoivat toimintaan sekä toimivat viestiminä eli sosiaalisina signaaleina muille ihmisille. (Vilkko-Riihelä 1999, 476-479.) Uutiset toimivat näin ollen tunteen käynnistäjänä ympäristöstä tulevan ärsykkeen muodossa, ihmiset viestivät toisilleen tunteidensa ja median välityksellä, tekevät samalla omia tulkintojaan sekä toimivat tunteidensa ohjaamina. Perttulan (2005) kuvaama tunnekokemus tukee Vilkko-Riihelän määritelmää tunteen eri puolista. Tunne lyhytaikaisena muutoksena herättää yksilössä kokemuksen ympäristön tapahtumista, minkä jälkeen tapahtuman ja heränneiden tunteiden kirjo suhteutetaan omaan itseen. Tämä prosessi synnyttää tunnekokemuksen. (Vrt. Perttula, 2005.)

Linnenbrinkin (2006) tutkimuksen mukaan tunne voidaan nähdä joko luonteenpiirteenä tai olotilana. Tunne on luonteenpiirteenä yksilöllinen ja suhteellisen pysyvä piirre, joka kuvaa yksilön yleistä tapaa reagoida maailman tai ympäristön tapahtumiin. Olotilana tunne kuvastaa ympäristön tilanteen tuomaa tunnetilaa. Tunne on kestoltaan lyhyt, mutta intensiteetiltään voimakas reaktio ja tunteiden ajatellaan olevan toimintaan johtavien prosessien taustalla. Psykologisesti tunne on yksilöllinen ja tilannesidonnainen. (Linnenbrink 2006.) Linnenbrinkin mainitsemaa tunteiden arviointia pyrin hyödyntämään oman tutkimukseni kohdalla siten, että tutkittavat itse arvioivat omia tunnetilojaan tutkimusteemastani.

Kriisiuutisoinnissa tunteilla ja niiden herättämisellä on entistä suurempi rooli. Uutisoinnin muuttuminen faktakeskeisestä tiedonvälityksestä sensaatiohakuiseen suuntaan merkitsee sitä, että kriisiviestinnässä pelkällä

uutisen sisällön jakamisella ei saada tarpeeksi viihteellistä arvoa. (Pantti 2009, 193-196.) Tällöin kriisiuutisen tulee sisältää yleisön tunteita herättävää materiaalia. Kollektiivisia eli yhteisöllisiä tunteita herättäviä kokemuksia kuvataan usein tarinan kerronnan keinoin, jolloin kriisi tuodaan yleisön lähelle. Tunteisiin vetoavat tarinat sisältävät kuvia ja tarinoita kriisin keskellä olevien silminnäkijöiden, uhrien tai heidän omaisten kautta kerrottuna. (Korpiola 2011, 56-64 ; Pantti 2009, 196-200.)

Tunteet ovat yksilöllisiä, jopa yksityisiä, persoonallisuutta kuvaavia ominaisuuksia. Ominaisuutena tunteet vaihtelevat elämäntilanteesta riippuen, mutta usein juuri ne vahvimmat tunteet herättäneet tapahtumat muistetaan. Kriisistä ja katastrofista muistettavan tekee voimakkaat tunnereaktiot, mutta ehkä tarkoituksena onkin juuri muistuttaa ja muistaa tapahtumat ja niiden tuomat seuraukset.

Median julkaisemat tarinat ja tarinaa kuvittavat surulliset kuvat tapahtumista luovat yleisölle kuvan hyvän ja pahan taistosta. Tapahtuman uhreja muistetaan itkevien kuvien ja kynttilämeren muodossa, kun taas pahuus nostetaan sankarin rooliin toistamalla tekijän jättämiä kuvia, videoita ja tekstejä eri medioissa. Näin väkivallan tekijä nostetaan sankarin asemaan. (Hakala 2009.) Toisaalta kuvien kautta pyritään rakentamaan yhteistä surun kokemusta. Kuvien kautta havaitut tunteiden ilmaukset antavat tietoa tapahtumista sekä herättävät yleisössä samankaltaisia tunteen kokemuksia. Yhteisesti koetut tunteet ja kokemukset selittyvät tunteiden tarttumisella. Kriisien kohdalla yhteinen suru tai pelko ovat keinoja reagoida ja sopeutua kriisin tapahtumiin. (Nummenmaa 2010, 130-132.)

Ympäristön tarjoamat ärsykkeet ja yksilön vuorovaikutus ympäristön kanssa ovat tunteiden kokemisen kannalta olennaisia. Yhteisten tunteiden ja kokemusten rakentamisen myötä esimerkiksi suru kokemuksena ja tunteena saadaan jaettua, mikä tekee myös kriisistä yhteisen. Tunteiden tarttuminen sekä toisen olo- ja tunnetilaan mukautuminen kuvastaa toisen tunteeseen eläytymistä. Eläytyminen ja tunnekokemukseen samaistuminen voi tapahtua

esimerkiksi oman aikaisemman ikävän kokemuksen kautta, mikä myös mahdollistaa toisen tilanteen ymmärtämisen. Samaistumisen kautta medialla on myös suurin vaikutusmahdollisuus katsojaan (Mustonen 2001, 101).

Median muodostamalla kuvauksella tapahtumista on merkitystä etenkin, kun tarkastellaan median herättämiä mielikuvia. Mielikuvat asioista, suhtautuminen ihmisiin ja tapahtumiin ohjautuu median toistamien teemojen herättämien tunteiden kautta. (Ks. Linjakumpu 2010; Nikunen 2010.) Median herättämät mielikuvat ja tunteet ovat lukijan aitoja reaktioita kuvattuihin tapahtumiin ja asioihin. Mustonen muistuttaa, että tunteet ovat osa tiedonkäsittelyä, sillä ne sisältävät tulkintoja sekä jäsentävät asennetta ja suhtautumista eri asioihin. Mediasisällöt, niin hyvässä kuin pahassa, muodostavat käsitystä sellaisista asioista, joista omakohtaista kokemusta ei vielä ole. (Mustonen 2001.)

Median herättämiä tunteita, erityisesti väkivallan merkitystä lasten kohdalla on tutkinut Cantor, jonka tutkimusta voidaan hyödyntää nuortenkin kohdalla. Väkivallalle altistumista ja yhteyttä käyttäytymisessä on tarkasteltu vihamielisyyden, turruttamisen sekä pelon ja ahdistuneisuuden tunteiden kohdalla. Tutkimuksen mukaan jatkuva altistus väkivaltaiselle sisällölle turruttaa ihmisen, jolloin tunnekokemus uutisesta jää aiempaa lievemmäksi. Tämän lisäksi väkivaltainen sisältö usein herättää vihamielisiä tunteita seuraajissaan. Pelko ja ahdistus näyttää usein lisääntyvän arjessa väkivaltaisten mediasisältöjen myötä. (Cantor 2000.)

Tunne ja sen sävy antavat toisaalta kuvaa ihmiselle siitä, minkälainen toiminta ja seuraus on hyväksyttävää. Tunne on tekijänä motivaation ja toimintaan heräämisen taustalla. Jos tunne määrittelee ihmisen asennoitumista ja suhtautumista asioihin, toimii osana tiedon rakentamista, miksi tunteisiin ei luoteta tiedon sijaan? Tunne ei yleensäkään riitä perustelemaan toimintaa, jolloin toiminnan taustalle edellytetään tieteellistä näyttöä, johon nojata, vaikka tunne sisimmässään ohjaisi yksilöä oikeaan suuntaan. Väkivallan uutisoinnin kohdalla esimerkiksi uhrin kokemien seurauksien aliarvioiminen tai huomiotta

jättäminen johtaa Cantorin mukaan väkivallan hyväksymiseen asenteen tasolla. Uhrin kohtalon ja väkivaltaisen ratkaisun hyväksyminen johtaa siihen, että uhrin asemaan itsensä asettaminen ja empatian kokeminen jää vähäiseksi. (Cantor 2000).

2.5.2 Kokemukset

Suorsa (2011) määrittelee kokemuksia yksilöllisiksi ja omakohtaisiksi. Omakohtaisuuden ja yksilöllisyyden kautta kokemusten voidaan ajatella olevan henkilön omia. Kokemukset ovat luonteeltaan ainutlaatuisia, ruumiillisesti koettuja sekä sidoksissa aikaan ja paikkaan. (Suorsa 2011, 174-176.) Perttulan ajatukset ovat yhteneväisiä Suorsan kanssa, sillä hänen mukaansa kehon kokemukset senhetkisessä elämäntilanteessa muistuttavat ihmistä näistä kokemuksista tietyn ajan ja paikan puitteissa. (Perttula 2005).

Ajan ja paikan merkitys kokemusten muistettavuuteen on varmasti merkittävä. Usein voidaan kuulla sanottavan, että ikävät kokemukset ja muistot nousevat mieleen tietyn paikan muodossa. Jo pelkkä paikan näkeminen tai tapahtumapaikalle palaaminen voivat saada ihmiset elämään tapahtuman aikaiset kokemukset ja tunteet uudelleen. Toisaalta eletyt kokemukset jäävät mieleen esimerkiksi eletyn ajanjakson perusteella. Elämän jaksottaminen voi tapahtua ikävaiheittain tai elämäntilanteen perusteella perheellisen tai yksin eletyn ajanjakson erottamisella. Omakohtaisiksi ja henkilökohtaisiksi kokemukset muodostuvat jo pelkän erilaisen elämänhistorian kautta.

Kokemusten kautta ihmiset Deweyn (1939) mukaan muodostavat itselleen käsitystä haluistaan, asenteistaan sekä tarkoituksistaan. Kokemus syntyy yksilön ja ympäristön vuorovaikutuksesta, mikä tekee siitä hyvin usein sosiaalista (Dewey 1997, 38-43 ; Määttänen 2002, 192). Kokemukset ilmentävät ihmisen suhdetta ympäristöönsä, kun kokemus syntyy vuorovaikutuksessa todellisuuden kanssa. Ihmistä ympäröivät ihmiset, luonto ja kulttuuri jäsentyvät kokemisen kautta. (Laine 2010, 29.) Kokemusten

muodostuminen perustuu merkityksiin ja kokemusten muodostamien merkitysten ymmärtäminen puolestaan viittaa kykyyn toimia tietyllä tavalla. Merkitykset tekevät jopa yksilöllisistä kokemuksista yhteisiä ja julkisia, jos merkitykset ovat yhteisössä jaettuja tulkintoja asioista. (Määttänen 2002, 195-196.) Laineen (2010) mukaan merkitysten syntymiseen vaikuttavat yksilön kiinnostukset, uskomukset sekä tavoitteet.

Yhteisölliseen, yhteisesti jaettuun julkiseen kokemukseen myös media pyrkii tavoitellessaan yhteistä tunnetta ja tunteen kokemusta uutisissaan. Yhteisöllisesti jaettuna kokemus voi kuitenkin saada yksilöissä erilaisia kokemuksia aikaan, sillä jokainen jäsentää kokemaansa ja havaitsemaansa oman elämänsä kautta. Kokemus on näin ollen suhdetta elämään. Omille kokemuksille selän kääntäminen olisi selän kääntämistä koko elämälle sekä merkityksille, jotka vaikuttavat yksilön hyvinvointiin.

Kokemus merkityssuhteena syntyy, kun yksilön toiminta ja toiminnan kohde yhdistyvät kokonaisuudeksi. Kokemuksen syntyminen edellyttää yksilöltä tapahtumien ja omien ajatusten tulkitsemista sekä ymmärtämistä. Tapahtumat ovat merkityksekkäitä, kun ne ovat yksilön omaan elämäntilanteeseen yhdistettäviä ja merkittäviä. Kokemukset muodostuvat arjessa tapahtuvista asioista. (Perttula 2005.) Kokemukset arjessa saavat aikaan muutoksia ja uutta suuntaa elämälle. James (1890) perustelee näkemystään kokemusten ihmistä muokkaavasta vaikutuksesta siten, että ulkoiset tapahtumat koskettavat ihmisiä joko seurauksena ihmisen omasta tai muiden toiminnasta. Kokemukset saavat ihmisten mielissä jonkin tietyn merkityksen sen ajan tai paikkaan yhdistettävyyden kautta. Toistuvat kokemukset selittävät ihmisten toimien muuttumista vaistomaisiksi. Ulkoisen ilmiön esiintyminen ja sen tuoman psyykkisen kehityksen voidaan jopa ajatella luovan mieleen uutta järjestystä. (James 1890.)

Perttulan lähestyy kokemusta jaottelemalla kokemukset neljään kokemuslaatuun, joita ovat tunne, usko, intuitio sekä tieto. Kokemuslaadut

kuvaavat toisaalta kokemisen erilaisia tapoja ja toisaalta luovat kuvaa kokemuksen eroavaisuuksista ja ulottuvuuksista. Käsitykset, ajatukset, muistot arviot sekä tarinat asioista muodostuvat näiden edellä mainittujen kokemuslaatuojen yhdistelemisen kautta. Tunne on kokemuksena välitön, sillä se tapahtuu nykyhetkessä muodostaen suhteen aiheeseen. Tunteen avulla uuteen tilanteeseen sopeutuminen mahdollistuu sekä elämäntilanne muodostuu yhdeksi kokonaisuudeksi. Tunne on nykyhetkeä, mutta intuitio on nykyhetkeä merkitykselliseksi tekevä kokemuslaatu. Intuitio viittaa kokemuksen tuomaan varmuuteen, joka tiedostettuna johtaa valintoihin ja toimintaan. Intuitiota pidetään yksilöllisenä, itsen ja kokemusten ymmärrystä edellyttävänä taitona. Tieto kokemuksena tarkoittaa käsitteellistämistä sekä syntyäkseen edellyttää tajunnallista työskentelyä. Tiedon yksilöllinen tapa ymmärtää tekee ihmisistä erilaisia, mikä puolestaan viittaa kokemusten subjektiivisuuteen. Usko tarkoittaa tiedon tavoin yksilöllistä kokemusta sekä ymmärrystä. Tieto nähdään tulevaisuuden ennakoimisena, kun puolestaan usko on epäilyksetöntä suhtautumista tulevaisuuteen. Kokemuksena usko yhdistyy yksilön elämäntilanteeseen ja sen rakentuu pääasiassa tunteiden varaan. (Perttula 2005.)

Kokemus ja tunne ovat molemmat yksilöllisiä tapahtumia. Tällöin sama kokemus voi saada yksilöstä riippuen erilaisen merkityksen. Jokaisen yksilön elämässä tulee eteen kriisiin tai katastrofiin rinnastettavia tapahtumia, jotka elettyinä kokemuksina kasvattavat ihmisestä usein vahvemman persoonan. Usein negatiivisesti sävyttyneet kokemukset ja tapahtumat ovat niitä pysähtymisen paikkoja, joissa ihminen joutuu oikeasti punnitsemaan tapahtumien merkityksiä. Asioiden pohtiminen, jopa kyseenalaistaminen voi näin ollen johtaa parempaan kokemukselliseen ymmärtämiseen ja henkiseen kasvamiseen.

2.5.3 Mediataidot

Tunteet ja kokemukset näyttävät nykyaikana rakentuvan vahvasti median ja sen käytön ympärille. Median herättämät tunteet ja kokemukset voivat olla hyvinkin aitoja, mutta asetetaanko tunnereaktioita aikaan saaneet mediasisällöt kriittisen tarkastelun kohteeksi? Kriittisyys mediasisältöihin ja uutisen taustoihin tarkoittaa Nikusen (2010) mukaan vastakohtaista asettelua median herättämille tunnereaktioille. Mediataidot ja kriittisyys ovat nykyajan medioituneessa yhteiskunnassa avainasemassa olevia ominaisuuksia. Medioituneessa yhteiskunnassa kasvaminen ja eläminen tarkoittaa käytännössä sitä, että media on jollakin tasolla läsnä niin kotona, koulussa kuin työpaikoilla. (Ks. Herkman 2007.) Mediataidot kuuluvat siis yhtenä osana median hallintaan.

Mediataidot yhdistetään usein juuri edellä mainittuun kriittisyyteen. Median viestien kriittinen tulkitseminen ja ymmärryksen luominen edellyttää todellisuuden erottamista epäaidoista ja keksityistä asioista. Median luoma todellisuus saattaa olla mediatuotoksen tekijän mielipiteiden ja dramatiikan sävyttämä. (Mustonen 2002, 55-59.) Kriittisyyttä ja sen muodostumista voidaan tukea jakamalla tietoa median tavoista toimia, median rakenteista ja kulutuksesta. Parhaiten mediakriittisyyttä oppii Herkmanin mukaan mediasisältöjä tuottamalla, jolloin oman kokemuksen kautta median asettamat rajoitukset ja toisaalta vapaudet tulevat tutuiksi. (Herkman 2007.) Mustosen (2002) mukaan roolin muuttuminen yleisöstä sisällön tuottajaksi vahvistaa yksilön kriittisen suhtautumisen muodostumista ja sitä kautta parantaa yksilön mediataitoja.

Mediakasvatus on Kupiaisen (2002) mukaan teknologian ja teknisten taitojen opettelua sekä median tuottamien sisältöjen analysointia ja merkitysten löytämistä. Oma kokemus yhdistettynä teknisiin taitoihin ja sisältöjen tulkitsemiseen edistää parhaiten mediataitojen omaksumista myös mediakasvatuksen kannalta. (Kupiainen 2002.) Mediataitoja ovat teknisten viestintävälineiden hallinta, vastaanotetun tiedon arviointi, itseilmaisuuksiin ja

vuorovaikutukseen kykeneminen viestintävälineiden avulla sekä yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja aktiivisuuteen osallistuminen. (Herkman 2007.) Voisiko Näräsen (1999, 104) mainitsema mediataju olla mediataitoonkin yhdistettävää yleistä sivistystä ja ymmärrystä maailmasta, joka tapahtuu mediasisällön tunnistamisen, tulkitsemisen ja kritisoinnin kautta?

Mediataidot ovat yksilöiden arjessa median vaikutusten tiedostamista, sisältöjen luotettavuuden pohtimista sekä ennen kaikkea tiedon kyseenalaistamista. Mediataitojen olemassaolon vaikutukset näkyvät ajatusten tasolla, eivätkä niinkään ulkoisina ja mitattavina taitoina tai ominaisuuksina. Kriittisyyden ja kyseenalaistamisen myötä suhtautuminen uutisiin ja mediasisältöihin saattaa muuttua, mikä puolestaan näkyy arjen muutoksissa. Mediataitojen hallitsemista ja olemassaoloa tutkimuksessani lähestyn mediaan ja uutisiin suhtautumisen kautta. Uutisten luotettavuuden pohtiminen ja arvioiminen saavat nuoret pohtimaan omaa kriittistä suhtautumistaan mediaan ja sen tuottamiin sisältöihin.

3 TUTKIMUSONGELMAT JA MENETELMÄVALINNAT

3.1 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Pro gradu –tutkielmani koostuu kahdesta pää tutkimusongelmasta, joita olen lähestynyt tutkimuskysymysten kautta. Tutkimuksessani en pyri yleistykseen, sillä ensisijaisena tavoitteenani on tavoittaa ja ymmärtää yksilölliset merkitykset, joita uutiset kriiseistä ja katastrofeista herättävät nuorissa. Uutisten merkityksiä selvitän tunteiden ja kokemusten kautta. Tunteet ja kokemukset kriisiviestinnästä antavat viitteitä uutisten merkityksestä nuorten arjessa sekä mahdollisista muutoksista siinä. Aineistonkeruuvaiheessa yksilöllisiä merkityksiä selvitin kysymällä väkivaltauutisoinnin herättämiä tunteita, kokemuksia tai ajatuksia. Tunteiden ja kokemusten kertomisen lisäksi väkivaltauutisen kuvailemisen kautta pyrin tavoittamaan merkityksiä uutisten taustalla.

Uutisoinnin herättämien merkitysten lisäksi selvitän, minkälaisen roolin ja merkityksen sosiaalinen media saa osana kriisiviestintää. Tätä lähden selvittämään kartoittamalla nuorten käyttämiä sosiaalisen median sovelluksia kriisitapahtumien uutisoinnin ohessa. Sosiaalisen median merkitystä lähestyin kysymällä sosiaalisen median käytöstä ja toiminnasta väkivaltauutisen aikana. Tämän lisäksi selvitin nuorten omaa roolia sosiaalisen median käyttäjänä sekä nuorten arvioita sosiaalisen median roolista osana kriisiuutisointia luotettavuuden ja tarpeellisuuden kautta.

Sosiaalisen median luotettavuuden ja roolin arvioimisen kautta selvitin nuorten kriittistä suhtautumista mediaan ja uutisointiin. Arviot ja tulkinnot uutisoinnin uskottavuudesta sekä merkityksistä oman elämän kannalta antavat viitteitä nuorten mediakriittisyydestä. Kokemukset ja tunteet kriisi- ja katastrofiuutisista

antavat siis viitteitä nuorten mediataidoista sekä suhtautumisesta uutisiin. Kriittistä suhtautumista ja ennen kaikkea nuorten mediataitoja kartoitan osana tutkimustani aineistosta nousevien asioiden perusteella.

Tutkielmani rakentuu seuraavien tutkimuskysymysten varaan:

- Millaisia tunteita ja ajatuksia internetin väkivaltauutisointi herättää lukioikäisissä nuorissa?
- Millaisia merkityksiä väkivaltarikoksia käsittelevillä kriisi- ja katastrofiuutisilla on tutkimukseen osallistuneille nuorille?
- Miten nuoret hyödyntävät sosiaalisen median sovelluksia kriisiuutisen aikana?
- Miten nuoret tulkitsevat ja arvioivat internetin väkivaltauutisointia ja aiheesta käytyjä keskusteluja?

3.2 AINEISTONKERUUMENETELMÄ

Aineistonkeruumenetelmäksi olen valinnut tutkimuksessani kirjoitelmat. Kirjoitelmaohjeessani puhuin kuitenkin nuorille esseestä, sillä oletin esseen olevan tutumpi määritelmä tarinamuotoisesta tekstistä. Kandidaatin tutkielmassani toteutin aineistonkeruun kyselylomaketutkimuksena, mistä syystä halusin lähteä Pro gradu –tutkielmassani hieman erilaisesta aineistonkeruutavasta liikkeelle. Kirjoitelma-aineistoon päädyin siitäkin syystä, että kirjoittaminen sekä tarinat ovat keinoja jäsentää omia kokemuksia (ks. Eskola & Suoranta 1998,14). Aineistonkeruuvaiheessa kirjoitelmien ja tutkimusaiheeni yhteen linkittäminen tapahtui kirjoitelmaohjeen muodossa, jossa esittelin tutkimusaiheeni samalla pyytäen nuoria tarkastelemaan tukikysymysten ja johdantotekstin muodossa tutkimukseni teemaan liittyviä asioita.

Tutkimukseni tavoite ymmärtää yksittäisen henkilön antamia merkityksiä kriisiuutisille tunteiden ja kokemusten kautta ohjasi aineistonkeruumenetelmäksi kirjoitelmat, sillä kirjoitelmat antavat Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2007) mukaan tutkijalle mahdollisuuden ymmärtää kirjoittajia vastaajien itse tuottamansa tekstin perusteella. Toisaalta vastaajien tuottama teksti on heidän versionsa todellisuudesta, joka heille on tutkimusaiheeni puitteissa muodostunut (ks. Eskola & Suoranta 1998, 143). Kirjoitelmien ajattelin antavan enemmän tilaa tutkittaville perustella tunteitaan ja kokemuksiaan aiheesta, mikä voi huomaamatta antaa nuorille mahdollisuuden ymmärtää itseään ja asioiden yhteyksiä (ks. Hirsjärvi ym. 2007, 212-215).

Menetelmäni ja perusteluni aineistonkeruusta viittaavat laadulliseen tutkimukseen, jossa ominaista on aineiston tekstimuotoisuus ja aineiston tulkintojen tekeminen ymmärtämisen kautta. Todellisten tapahtumien käsitteleminen, tapahtumien herättämien tunteiden ja kokemusten selvittäminen

sekä taustateorian ja tutkimusten peilaaminen tutkimustuloksiin kuuluvat osaksi toteuttamaani laadullista esseetutkimusta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007; Eskola & Suoranta 1998.)

3.3 AINEISTONKERUU

Tutkimukseni toteutin pohjoissuomalaisessa lukiossa. Ennen aineistonkeruuta kysyin kaupungin koulupalvelukeskukselta tutkimusluvan lukioon, jossa tutkimukseni toteutin. Tutkimusluvan saatua, kysyin koulun neljältä aineenopettajalta mahdollisuudesta tehdä tutkimusta heidän tunneillaan. Lopulta tutkimukseeni osallistui kaksi ryhmää, joiden opiskelijoista muodostui yhteensä 40 aineiston kokonaisuus.

Tutkimuksen toteutin peräkkäisinä päivinä ja tutkijan asemassa olin itse paikan päällä kertomassa tutkimuksestani ja sen tavoitteista. Esseitä varten ohjeistin nuoret kertomaan rehellisesti kokemuksistaan sekä koko vastausajan vastaajilla oli nähtävillä valmistelemani kirjoitelmaohje. Kirjoitelmaohje sisälsi tutkimukseni teeman tutkimuskysymyksineen, jota toivoin nuorten hyödyntävän esseissään.

Tutkimustilanne ei edennyt kuitenkaan ilman yllätyksiä, sillä oletettua useampi vastaajista oli alle 18-vuotias. Alaikäisten kohdalla etenimme siten, että huoltajille toimitettiin opettajien välityksellä kirjoittamani viesti tutkimuksesta ja siihen osallistumisesta. Kuitenkin iältään vastaajat olivat jo niin lähellä täysi-ikäisyyttä, että ajattelin heidän harkintakyvyn riittävän tekemään itseä koskevan päätöksen osallistua tutkimukseeni. Tutkimukseni tai kirjoitelmaohjeeni ei ollut mitenkään arkaluontoinen, joten vastaajien iän, kehitysasteen, tutkimuksen luonteen, nimettömyyden ja luottamuksellisuuden aineiston käsittelyssä huomioiden nuorten vapaaehtoinen osallistuminen tutkimukseen puolsi kaikkien mukaan ottamista osaksi aineistoa. Tutkimuseettisistä syistä halusin kuitenkin informoida huoltajia tutkimuksesta ja näin ollen alaikäiset vastaajat etunimensä myötä oli mahdollista aineistosta tunnistaa tarvittaessa. Muuten tutkimuksessani aineiston käsittely tapahtui nimettömästi ja luottamuksellisesti (ks. Eskola & Suoranta 1998).

3.4 AINEISTON ANALYYSI

Tutkielmani aineisto koostuu 40 kirjoitelmasta, jotka muodostuivat lukion kahden opiskeluryhmän opiskelijoista. Vastanneiden opiskelijoiden ikä vaihteli 16–19 -vuoden välillä. Aineistoa lähdin purkamaan sisällönanalyysin keinoin soveltaen sekä aineistolähtöistä että teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Pääpaino analyysissä on aineistolla ja sieltä esiin nousevissa asioissa. Kuitenkin teoriaohjaavaan sisällönanalyysiin nojauduin analyysin loppuvaiheessa, kun yhdistelin ja vertailin aineistostani esiin nousevia asioita aiempiin tutkimuksiin ja tutkielmani teoreettisiin käsitteisiin. (Ks. Tuomi & Sarajärvi 2009.)

Aineiston analyysin aloitin tutustumalla aineistoon lukemalla kaikki kirjoitelmat läpi. Näin pystyin muodostamaan itselleni yleisen käsityksen aineistoni määrästä ja sisällöstä. Tarkempaa sisällön tarkastelua ja analyysiä lähdin toteuttamaan sisällönanalyysinä. Aineistolähtöinen sisällönanalyysin perusteella lähdin ensimmäisenä pelkistämään aineistoa ja karsimaan tutkimukselleni epäolennaiset asiat pois (ks. myös Tuomi & Sarajärvi 2009). Aineistoa läpikäydessäni purin vastaukset osiin kirjoitelmaohjeen tukikysymysten mukaan, sillä aineistosta oli havaittavissa tukikysymysten kautta rakentuvia vastauskokonaisuuksia.

Kysymyskohtaisesti aineiston jakaminen ja vastausten listaaminen viittaa sisällönanalyysissä toteutettavaan aineiston ryhmittelyyn, jossa samankaltaiset ja toistuvat asiat poimitaan aineistosta (vrt. Tuomi & Sarajärvi 2009; Vilkkä 2009). Samalla, kun luokittelin aineistoa kysymyskohtaisesti, erottelin kysymyksessä esitetyt asiat erillisiksi teemoiksi vastausten perusteella. Esimerkiksi ensimmäisen tukikysymyksen kohdalla, (väkivaltautisoinnin herättämien tunteiden, kokemusten tai ajatuksien kuvailu), erottelin vastaukset tunteiden, kokemusten ja ajatusten perusteella teemoihin. Esimerkiksi tunteiksi

teemoittelin yksittäisillä sanoilla kuvattavat tunnekokemukset ja ajatukset luokittelin omaksi ryhmäkseen (ks. esimerkki Taulukko 1).

Taulukko 1 Vastauksien ryhmittelyä kysymyskohtaisesti

- Kuvaile, millaisia tunteita, kokemuksia tai ajatuksia internetin väkivaltauutisointi on sinussa herättänyt?

Ajatuksia:	Tunteita:
Väkivaltauutisen liioittelu ja vääristely lietsoo paniikkia	Pelon, vihan ja surun tunteet
Väkivaltauutisten viihdyttävyyteen pyritään yksityiskohtien kertomisella	Ahdistavia ja järkyttäviä tunteita

Teemat mahdollistavat merkitysten ytimen saavuttamisen Moilasan ja Rähän (2010) mukaan. Teemat nousevat vastaajien kirjoittamasta tekstistä esiin kysymyskohtaisesti sekä yleisen kuvailun kautta. Näin ollen merkityksiä, joita kriisi- ja katastrofiuutiset ovat muodostaneet tutkimukseni nuorille, lähdin rakentamaan käsitekartan keinoin. Ensin jokaisen kysymyksen ympärille rakensin vastaukset teemoittain, minkä jälkeen yhdistin kysymysten ja vastausten muodostamat merkitykset toisiin. Aineistosta esiin nousevat merkitykset muodostuivat kirjoitelmaohjeen muodostamien kysymysten yhteyksistä. (vrt. Moilanen & Rähä 2010, 55-57.)

Teemoittelun ja luokittelun jälkeen kirjoitin vastaukset auki kirjoitelmaohjeen kysymysten mukaan. Tämän jälkeen pääsin käsittelemään ja erittelemään vastauksia tutkimuskysymyskohtaisesti. Sisällönanalyysin jälkeen aineistosta nousevat asiat suhteutin tulkintoja ja tuloksia tehdessäni aikaisempiin tutkimuksiin sekä niiden pohjalta muodostuneeseen teoreettiseen pohjaan.

Osana tulkintaa vertailin, toteutuuko tutkimusaineistoni perusteella aiempien tutkimusten mukaan sosiaaliselle medialle annettu rooli osana kriisiuutisointia.

4 TUTKIMUSTULOKSET

4.1 TULOSTEN ANALYYSI

Kirjoitelmaohjeen ensimmäinen kysymys, jossa pyysin vastaajia kuvailemaan tunteita, kokemuksia ja ajatuksia, joita internetin väkivaltauutisointi on herättänyt, muodosti vastauksen seuraaviin tutkimuskysymyksiini: Millaisia tunteita ja ajatuksia internetin väkivaltauutisointi herättää lukioikäisissä nuorissa? Millaisia merkityksiä väkivaltarikoksia käsittelevillä kriisi- ja katastrofiiutisilla on tutkimukseen osallistuneille nuorille? Tunteiden ja ajatusten erottelun toteutin luokittelemalla tunteiksi yksittäisen sanan muodossa ilmaistut tunnekokemukset (vrt. esimerkkitaulukko luku 4.4). Merkitykset vastauksista muodostin tulkitsemalla nuorten kuvailemia ajatuksia, tunteita ja kokemuksia sekä niiden aikaansaamia muutoksia nuorten arjessa.

Tutkimuskysymykseeni, miten nuoret hyödyntävät sosiaalisen median sovelluksia kriisiuutisen aikana, sain vastaukset kirjoitelmaohjeen seuraavien kysymysten kautta. Oletko seurannut sosiaalisen median tai yhteisöpalvelujen kautta jotain väkivaltauutista? Osallistutko itse sosiaalisessa mediassa väkivaltauutisen jakamiseen, siitä keskustelemiseen vai seuraatko uutista sivusta? Sosiaalisen median sovelluksen ja väkivaltauutisten aikaisen toiminnan kuvailemisen kautta sain muodostettua vastauksen kolmanteen tutkimuskysymykseeni.

Neljänteen tutkimuskysymykseeni, miten nuoret tulkitsevat ja arvioivat internetin väkivaltauutisointia ja aiheesta käytyjä keskusteluja, vastaus muodostui kirjoitelmaohjeen kysymyksistä: miten mielestäsi väkivalta-aiheista uutista käsitellään sosiaalisen median keskusteluissa sekä koetko, että sosiaalinen media on luotettava ja tarpeellinen väline väkivaltarikoksesta uutisoitaessa.

Nuorten mielipiteet keskusteluista ja arviot sosiaalisen median sovellusten luotettavuudesta sekä tarpeellisuudesta muodostivat viimeisen tutkimuskysymyksen ytimen.

4.2 TULOSTEN TULKINTA

Internetin väkivalta uutisoinnin herättämät tunteet ja ajatukset lukioikäisissä nuorissa

Aineiston perusteella väkivalta uutisointi internetissä on ylidramatisoitua, liioiteltua ja jopa vääristeltyä. Uutisten ja otsikoiden suurentelua nuoret perustelevat myynnin lisäämisellä sekä kiinnostuksen herättämisellä. Toisaalta osa on jopa huolissaan otsikoiden vääristämisestä, sillä jo alakouluikäiset käyttävät nettiä ja pääsevät samojen otsikoiden pariin kuin muutkin. Yksityiskohtaiset ja kohuja sisältävät uutiset nähdään viihdehakuksina, mutta toisaalta uutisen levitys voi toimia esimerkkitapauksena varoituksena.

Väkivalta uutiset toimivat pysäyttävinä tapauksina, jossa moni nuori on alkanut miettimään tapahtumien mahdollisuutta myös omalle tai lähipiiriin kohdalle. Pohdinnat näkyvät esimerkiksi seuraavista nuorten kirjoittamista toteamuksista.

”...uutinen kohahdutti saman ikäisiä nuoria, sillä tilanteeseen on helppo samaistua...” (vastaaja 26)

”...miten näitä voi sattua täälläkin, sillä pidän Suomea turvallisena maana...” (vastaaja 7)

”...tällaisen voivan tapahtua itselle tai kenelle tahansa tuntemalleni ihmiselle...” (vastaaja 9)

Omaakohtaisuuden pohtiminen herättää lisää mielenkiintoa aiheeseen ja toisaalta tapahtumien seurauksia mietitään myös omalta kannalta samaistuen omien kokemusten kautta muiden kokemuksiin. Mustosen (2001, 101) ajatus tunteiden välittämisestä ja käsitysten muodostumisesta näyttää toteutuvan tapahtumien omaakohtaisuuden pohdinnoissa. Ajatukset Suomen yhteiskunnan

tilasta ja hyvinvointivaltion roolista ovat myös tulleet ajankohtaisiksi väkivalta uutisten myötä, sillä nuoret ovat pohtineet, miten tulevaisuudessa voidaan välttää tai ehkäistä samankaltaisia tapahtumia.

Tapa, jolla uutisia internetissä kerrotaan ja luetaan on joidenkin nuorten mielestä suppeaa ja mustavalkoista, sillä esimerkiksi teon motiivi jää usein pohtimatta. Tapahtumien kulku on usein myös kerrottuna, mutta mainintaa rangaistuksista tai seurauksista ei kerrota tai mainita. Huono tai olematon kuvaus rangaistuksista antaa kuvan, että seurauksia väkivaltateoille ei ole, kun taas aineiston perusteella seurauksien ja rangaistusten kertominen voisi toimia pelotteena.

”Jos uutisessa ei ole mitään mainintaa rikoksen rangaistuksesta, saattavat monet ajatella, ettei rangaistus edes ole kovin paha, joten miksipä ei itsekkin lähtisi yrittämään.” (vastaaja 10)

Tutkimustulokset ovat näyttäneet edellä mainitun huolen toteutuvan, jos väkivallan seuraukset jätetään mainitsematta tai aliarvioidaan. Väkivallan uhria kohdanneita seurauksia ei ajatella ollenkaan, mikä johtaa vähäiseen empatiaan sekä väkivallan hyväksymiseen. (Vrt. Cantor 2000.)

Aineistoni nuoret muistavat kuitenkin kriittisen suhtautumisen lähteeseen sekä kirjoittajan omiin mielipiteisiin, jotka saattavat vaikuttaa uutisen sisältöön. Mainitsemisen arvoinen on sekin vaihtoehto, että osa nuorista jättää väkivalta-aiheiset uutiset lukematta niiden tuottaman pahan mielen vuoksi.

Väkivalta uutisten herättämät tunteet ovat negatiivisesti sävyttyneitä ja selkeästi aineistoni nuoret kokevat väkivalta uutiset ahdistavina ja järkytystä, jopa kauhua herättävinä. Unohtamatta väkivalta uutisten herättämiä ajatuksia, pysäyttävinä ja koskettavina tapahtumina väkivalta uutiset herättävät surun ja epäuskon tunteita, kuten esimerkit edellä osoittavat:

”Väkivalta herättää kauhun, surun ja myös pelon tunteita.” (vastaaja 28)

”Uutiset ovat saaneet minut pelkäämään ehkä jopa vainoharhaiseksi. Olen tuntenut myös vihaa ja surua.” (vastaaja 27)

Järkytys, viha, halveksunta ja pelko ovat usein toistuvia tunteita. Vastenmielisyyttä herättää esimerkiksi lapsiin kohdistuneet väkivaltateot. Turvattomuus ja pelon tunne puolestaan lisäävät valppautta nuorissa. Poliisin teettämän turvallisuustutkimuksen tuloksia on havaittavissa nuorten vastauksista heikentyneen turvallisuuden tunteen muodossa (vrt. Suominen 2009). Valppauden ja varautuneisuuden lisääntyminen aineistoni nuorissa kuvastaa pelon ja turvattomuuden tunteen merkitystä heidän kohdallaan. Inhon ja vihan tunne tekijää kohtaa on yleinen, mutta myös sääli tekijän henkiseen pahaan oloon, mikä on ajanut pahan tekemiseen muille, on joillakin vastaajista mielessään. Myötätunto ja suru ovat tunteista niitä, joita koetaan uhreja tai heidän omaisiaan kohtaan.

”Tunnen toki empatiaa uutisissa kerrottuja kärsineitä ja kuolleita kohtaan...” (vastaaja 5)

Kokemukset ja arjen muutokset, joita väkivaltauutiset ovat saaneet aikaan ovat esimerkiksi keskustelut kotona ja kavereiden kesken. Seuraava esimerkki antaa viitteitä keskustelujen tuomasta annista:

”Joskus on myös mielenkiintoista keskustella tällaisista aiheista kavereiden kanssa, koska silloin pääsee näkemään toisten arvoja ja elämäkatsomusta.” (vastaaja 22)

Keskustelujen nähdään avartavan käsityksiä toisten ihmisten arvostamista ja tärkeinä pidetyistä asioista. Näkemykset toisten arvoista antavat uutta näkökulmaa ja merkitystä myös nuorten omaan elämään (Laine 2010) sekä

synnyttää uutta kokemuksen muotoa uusien käsitysten (Dewey 1939) muodossa. Väkivaltauutiset selkeästi herättävät ihmiset toimimaan. Koulussa esimerkiksi turvallisuusjärjestelyt ovat tiukentuneet kouluampumisten myötä. Toisena esimerkkinä mainittakoon aineistosta esiin noussut hädässä olevien auttaminen adressin allekirjoittamisen muodossa.

Väkivaltarikoksia käsittelevien kriisi- ja katastrofiuutisten merkitys tutkimukseen osallistuneille nuorille

Kriisi- ja katastrofiuutisten myötä turvallisuuteen kiinnitetään enemmän huomiota niin koulussa kuin vapaa-ajalla, sillä kriisi- ja katastrofiuutiset ovat saaneet nuoret ymmärtämään, että tapahtumat ovat mahdollisia kenelle tahansa.

”...milloin tahansa joku voi jostain syystä tarttua aseeseen ja uhata esimerkiksi koulutovereitaan.” (vastaaja 26)

Pelon ja turvallisuuden tunteen vähenemisen myötä valppaus on lisääntynyt, mikä puolestaan voidaan johdatella yhteiskunnan tilan pohtimiseen ja hyvinvointivaltion roolin muuttumiseen. Yhteiskunnallisen tilan pohdinnasta viitteitä antavat nuorten huomiot yksityiskohtaisesta ja liioitellusta tapahtumien uutisoinnista, missä seurauksien ja rangaistusten kertomiselle jää hyvin vähän tilaa, jos ovat edes mainittuina. Rangaistusten ja seurausten mainitsemisella voisi olla mahdollista vaikuttaa tapahtumien välttämiseen tulevaisuudessa. Nuorten antamat merkitykset kriisi- ja katastrofiuutisille ovat pääosin viihdetarkoituksellisia tavoitteena lisätä lukijamääriä ja myyntiä, mikä puolestaan edellyttää nuorten osalta kriittistä suhtautumista.

Aineistosta esiin nousevat merkitykset kriisi- ja katastrofiuutisille antavat viitteitä Perttulan (2005) mainitsemista kokemuslaaduista. Yhteiskunnallisen tilanteen uudelleen pohtiminen antaa viitteitä nuorten tulevaisuuteen luottamisen ja

uskon horjumisesta ennen turvallisena pidettyyn maahan. Väkivaltauutisten herättämien tunteiden läpikäymisen jälkeen ja uuden tiedon ymmärtämisen myötä nuoret ovat alkaneet pohtimaan, jopa kyseenalaistamaan tulevaisuutta. (Vrt. Perttula 2005.)

Ajatukset, joita internetin väkivaltauutisointi on herättänyt antaa viitteitä väkivalta-aiheiden kyllästämästä uutisvirrasta. Nuorissa on havaittavissa väkivaltauutisiin turtumista ja kyllästymistä (vrt. Cantor 2000) aineistoni perusteella. Tunteet väkivaltauutisista näyttävät jäävän jopa laimeiksi, ellei kyseessä ole jokin erityisen järkyttävä tai läheisiä koskettava tapahtuma. Esimerkkinä seuraavat toteamukset väkivaltauutisten merkityksistä nuorten kokemusten mukaan.

”Tuntuu, ettei täällä muuta tapahdukaan, kun niin moni uutinen liittyy väkivaltaan.” (vastaaja 3)

”Yleensä, kun näen väkivaltauutisointia internetissä, se ei herätä minussa minkäänlaisia tuntemuksia, sillä olen aikailla tottunut näkemään tällaisia uutisia päivittäin.” (vastaaja 1)

Väkivaltauutiset nähdään liioiteltuina ja osaltaan tarpeettominakin uutisina, mutta silti jollakin tasolla ihmisten tuottama ja saama kärsimys tuntuu kiinnostavan ihmisiä. Kuitenkin pahan olon, inhon ja surun tunteet antavat viitteitä nuorten terveestä suhtautumisesta tapahtumiin niiden järkyttävyyden, tapahtumien tuottaman vääryyden sekä muiden ihmisten huomioimisen myötä. Kokemukset, joita nuoret esimerkiksi saavat keskusteluista ja muiden arvostamista asioista antavat arvokasta tietoa läheisten ihmisten ajatusmaailmasta sekä heidän toimintansa ja tunteidensa taustoista.

Nuorten hyödyntämät sosiaalisen median sovellukset kriisiuutisen aikana

Sosiaalisen median palveluista selkeästi suosituin käytön perusteella on Facebook, jossa uutisia linkitetään ja jaetaan omassa tai kaverin profiilissa. Linkitetyissä, jaetuissa uutisissa lähteenä toimivat usein verkkolehdet. Facebook on välineenä myös näkyvä sekä julkisuutta saava. Facebookin ja keskustelupalstojen kautta nuoret pyrkivät saamaan tietoa itseä koskettavasta tai kiinnostavasta uutisesta. Esimerkiksi kouluammuskelujen kohdalla keskustelupalstat toimivat tiedon jakamisen ja tapahtumien syiden erittelemisen kanavana. Kuitenkaan aineistoni nuoret eivät hyödynnä esimerkiksi Facebookia samalla tavalla omasta hyvinvoinnista viestittämiseen kuin esimerkiksi Palenin (2008) tutkimuksessa Virginia Tech –ammuskelussa oli havaittavissa.

Edellä mainittujen sosiaalisen median sovellusten lisäksi väkivaltautisia seurataan aineistoni perusteella Twitterin, Tumblr:n sekä YouTube:n kautta. Verkkolehdet ovat myös suosittuja uutislähteitä sisältäen myös kommentoinnin sekä keskustelun mahdollisuuden. Wikipedia mainitaan tiedonlähteenä eritoten vanhempien jo tapahtuneiden väkivaltautisten kohdalla. Palenin (2008) tutkimuksesta poiketen suomalaiset hyödyntävät Wikipediaa ensisijaisesti tiedonlähteenä, kun Yhdysvalloissa ammuskelun jälkeen ihmiset tuottivat yhdessä tiedustellen Wikipediaan paikkansapitävän uhrilistan. Suomalaisen Wikipedian tiedonlähteenä toimiminen on kuitenkin edellyttänyt suomalaisia kokoamaan Wikipediaan tietoa väkivaltautisista, minkä toteutuminen tulee esiin Hakalan (2009) tutkimuksesta koulusurmien osalta.

”Facebookissa kyllä pikku jututkin saavat yleensä kauheat maailmanluokan mittasuhteet, porukka oikein provosoi toisiaan.”
(vastaaja 7)

Yleisesti sosiaalisen median on huomattu dramatisoivan ja paisuttelevan väkivaltautisia. Sosiaalinen media mahdollistaa uutisen nopean ja laajan leviämisen, mutta toimintana sosiaalinen media usein sisältää syyttelevää ja

tunteita herättävää toimintaa nuorten mielestä. Sosiaalinen media uutista levittäessään mainitsee tapahtumien kulun ja etenemisen, mutta seuraukset ja rangaistukset tapahtumista jäävät nuorten kokemana julkaisematta. Kuitenkin sosiaalinen media toimii tuen, turvan ja kokemusten jakamisen välineenä, mikä puolestaan mahdollistaa yhdessä tapahtumien pohtimisen. Tätä kautta toisten kokemuksiin ja tunteisiin samaistuminen mahdollistuu. Keskustelujen terapeuttista tilaa pyrkivät luomaan Sumialan ja Tikan (2009) mukaan kriisiapua tarjoavat keskustelukanavat, jotka keskittyvät välittämiseen ja turvallisuuden tunteen ylläpitämiseen.

Sosiaalisessa mediassa aineiston perusteella nuoret pääosin vain seuraavat sivusta väkivaltaututisia sekä niistä käytyjä keskusteluja. Käydyt keskustelut herättävät lukijoissa tunteita ja sisältävät keskustelijoiden eriäviä mielipiteitä, mikä puolestaan saa nuoret seuraamaan keskusteluja. Keskustelut kiinnostavat myös ennen kaikkea silloin, jos aihe koskettaa omaa lähipiiriä tai itseä jollakin tavalla. Sosiaalisessa mediassa uutisen jakaminen tarkoittaa aineistoni nuorissa uutislinkin jakamista omassa Facebook profiilissa, mutta joukossa on myös nuoria, jotka eivät seuraa uutisesta käytyjä keskusteluja tai eivät jaa uutista. Uutisen jakaminen voidaan nähdä voimakkaiden tunteiden lietsontana, mistä syystä uutislinkin jakamista vältetään.

Nuorten tulkinnat ja arviot internetin väkivaltaututisoinnista ja aiheesta käydyistä keskusteluista

Väkivalta-aiheisten uutisten käsittely sosiaalisessa mediassa on aineiston perusteella jakautunut kommentteihin sekä keskusteluihin. Kommentit väkivaltaututisista kuvaavat uutista seuranneiden mielipiteiden ääripäitä. Kommentit ovat yleisesti hyvin provosoivia sekä voimakkaita tunteita herättäviä, minkä myös nuoret ovat selkeästi ilmaisseet:

”Suuriin tunteisiin, jotka väkivaltaan liittyvät, vastataan suurin tuntein.” (vastaaja 32)

Aineiston perusteella kommentit ovat surullisia, uhreja ja omaisia sympatisoivia, jopa sääliä sekä osaaottavia. Sumialan ja Tikan (2009) tutkimuksessa sururyhmät ja muistosivut sisältävät toiminnaltaan aineistossa edellä mainittuja asioita. Toinen äärlaita, jota kommenteissa ilmenee on väkivallan tekijän ylistäminen, raivon ja vihan purkaukset. Yhteisön muodossa raivon ja vihan kokeminen on Sumialan ja Tikan (2009) mukaan yhdistettävissä vihayhteisöihin. Osa vastaajista mieltää kommentit sairaksi ja kamaliksi. Huomioitavaa on myös, että ulkomaalaistaustaisia kohtaan kommentoinnin nähdään olevan vihamielistä.

Komentoinnille ja keskusteluille yhteistä on hyvin eriävät mielipiteet ihmisten välillä. Osan mielestä keskustelut pysyvät asiallisella linjalla, etenkin kun asioita ei ota henkilökohtaisesti. Osa on puolestaan sitä mieltä, että keskustelujen luonne on harvoin kohteliasta tai soveliasta, mikä tarkoittaa aggressiivista tai muuten voimakasta reagoitua toisten mielipiteisiin. Tapahtumaan osalliset tunteineen jäävät tällöin huomiotta.

Väkivallan muodolla ja vakavuudella on vaikutusta keskustelujen sävyyn, sillä esimerkiksi lapsiin kohdistunut väkivalta saa aina negatiivista keskustelua aikaan, kun puolestaan baaritappelun keskustelut pysyvät huumorilinjalla. Keskusteluiden ja mielipiteiden jakamisen mahdollisuuden ajatellaan auttavan ihmisiä selviytymään vaikeista tapahtumista. Kuitenkin keskustelujen joukkoon eksyy myös niitä ihmisiä, jotka ilmaisevat halukkuutensa kostotoimiin. Uskon, että keskustelun sävy ja ilmapiiri nousee erityisen merkitykselliseen asemaan, kun ihmiset miettivät esimerkiksi mainitsemiensa kostotoimien toteuttamista käytännössä.

Väkivaltarikoksista uutisoitaessa sosiaalisen median tarpeellisuudesta antaa viitteitä vastaajien perustelut nopeasta ja reaaliaikaisesta tiedonvälityksestä.

Nopeus ja helppous tiedonjakamisessa tuo uutisointiin tehokkuutta sekä auttaa pysymään ajan tasalla ja löytämään itseä koskevat asiat nopeasti. Palen ym. (2007) ovat juuri sitä mieltä, että sosiaalisen median reaaliaikaisuus, tehokas ja laajasti toimiva tiedonvälitys on syy, miksi sosiaalinen media on ylipäättään noussut yhdeksi välineeksi kriisiuutisoinnissa.

Sosiaalisen median nähdään olevan tarpeellinen väline mielipiteiden, tunteiden ja ajatuksien ilmaisemisessa ja jakamisessa. Osa puolestaan pitää sosiaalista mediaa tarpeellisena välineenä väkivaltarikoksesta uutisoitaessa, mutta mainitsee liioittelevan ja väärinkäsityksiin johtavan sävyn. Kaikki vastaajat eivät kuitenkaan pidä sosiaalista mediaa tarpeellisena tai hyvänä uutisointivälineenä, mikä tarkoittaa varautunutta suhtautumista välineeseen ja sen kautta jaettuihin uutisiin.

Sosiaalisesta mediasta epäluotettavan ja huonon uutisointivälineen tekee ihmisten mahdollisuus lisätä omia juttujaan, huhuja tai uusia käänteitä tapahtumiin. Huhupuheet ja väärän tiedon jakaminen ovat uhkakuvina mainittuina muun muassa Suttonin ym. (2008) tutkimuksessa. Kuitenkin on huomattava, että Facebookin ja Wikipedian kautta muodostettu paikkansapitävä uhrilista Virginia Tech –ammuskelun yhteydessä viestii myös sosiaalisen median tarkkuudesta ja tehokkuudesta (Palen 2008). Uutisvälineenä epäluotettavuuteen vaikuttaa myös tiedon kärjistäminen, syyttely, spekulointi, liioittelu sekä yhden mielipiteen yleistäminen kaikkien mielipiteeksi, mistä osoituksena seuraava toteamus:

”...Facebook ja keskustelupalstat ovat kuitenkin täynnä pelkkää spekulointia ja sormella osoittelua, mikä tekee niistä hyvin epäluotettavia.” (vastaaja 1)

Osa vastaajista pitää uutissivustoja luotettavampina, mutta myös luotettavien uutissivustojen informointia pidetään tarpeellisena. Uutisen luotettavuuteen näyttää vaikuttavan lähde, mistä uutista seuraa, mutta huomattavan moni

aineiston nuorista tiedostaa kriittisyyden uutista lukiessaan. Kriittistä näkökantaa nuoret perustelevat lähteen suhteen sekä kirjoittajan oman mielipiteen tai kannanottajien näkemysten huomioimisen suhteen osana uutisointia tai sen jakamista. Tervettä suhtautumista uutisiin osoittaa esimerkiksi seuraava toteamus:

”Oikeiden uutisten löytäminen vaatii omaa kriittisyyttä ja maalaisjärkeä. Oikeiden sivustojen kautta voi löytää luotettavaa tietoa.” (vastaaja 22)

4.3 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkielmani tulokset väkivaltauutisten herättämien ajatusten osalta osoittavat, että väkivaltauutiset internetissä tiedostetaan ylidramatisoiduiksi ja jopa liioitelluiksi suuren taloudellisen hyödyn saavuttamiseksi. Utisten seuraamisen taustalla eivät näin ollen enää vaikuta pelkästään tiedolliset syyt, sillä uutisten tavoitteeksi ovat nousseet myös tunneperäiset syyt. Aineistosta esiin nousevat huomiot tukevat Pantin (2009) toteamusta uutisoinnin muuttumisesta sensaationhakuiseksi ja tunteita korostavaksi. Lukioikäisillä nuorilla on havaittavissa jo hyviä tiedollisia taitoja ymmärtää väkivaltauutisten taustalla vaikuttavat lukijamäärät sekä muut viestinnälliset tavoitteet. Näiltä osin mielenkiintoista olikin huomata erään nuoren huoli alakouluikäisten pääsystä samojen väkivaltaotsikoiden ääreen, mikä tarkoittaa lasten kohdalla samojen väkivaltatekojen seuraamista kaikkine yksityiskohtaisine kertomuksineen tapahtumien kulusta ja etenemisestä. Mediataidot ovat hallussa ainakin tämänkaltaista huolta osoittavan nuoren kohdalla, sillä Herkmanin (2007) mukaan tässä olisi viitteitä yhteiskunnallisesta huolesta ja vaikuttamisesta.

Väkivaltauutisten herättämät tunteet ovat nuorten kuvaamina voimakkaita ja negatiivisia, lukuun ottamatta uhreja ja omaisia kohtaan koettuja myötätunnon ja surun tunteita. Nuorten kirjoituksista on hyvin aistittavissa tunnekokemuksen kehityskulku, kun voimakkaana tunteena herännyt pelko, viha tai suru muodostaa nuorelle käsitystä ja tulkintaa uutisen tapahtumista sekä sen seurauksista. Pelko esimerkiksi suhteutettuna omaan elämään ja tulkintoihin ohjaa nuorta olemaan jatkossa valppaampi, kun taas viha tai suru voivat saada järkytyksen vivahteita sekä ohjata sitä kautta nuorta vastaavien tunteiden kanssa painivien ihmisten pariin etsimään yhteisöllistä kokemista. (Vrt. Perttulan tunnekokemuksen määritelmä 2005.)

Huolestuttava suunta tunteiden osalta on havaittavissa etenkin silloin, jos tapahtuman herättämät vihan tunteet ja keskusteluissa ilmaistut halut

kostotoimiin johtavat käytännössä toteutuksen tasolle. Turvattomuuden tunne perustuslaillisenakin (1999/731) oikeutena on tutkielmani ja aikaisempien tutkimusten mukaan horjunut väkivaltauutisten myötä (vrt. Suominen 2009). Turvattomuuden tunnetta on pyritty ehkäisemään tiukentamalla esimerkiksi koulujen turvallisuusjärjestelyjä. Valitettavasti nämäkin toimet toteutettiin vasta kouluampumistapausten jälkeen.

Toisaalta ampumisiin johtaneen pahuuden tai vääryyden määrään ei ole osattu Suomessa kenties varautua etukäteen, sillä tilanteiden mahdollisuutta ajatellaan usein vasta, kun vahinko on jo tapahtunut. Hakalan (2009) tutkimus koulumurhien kohdalla viittaa juuri tähän yhteiskunnalliseen merkitykseen, kun kouluammukset ovat toimineet iskuina sekä henkilökohtaisella että yhteiskunnallisella tasolla. Väkivaltateot olivat Hakalan mukaan osoituksena hyvinvointiyhteiskunnan horjuttamisesta ja saivat suomalaiset johtoa myöten varpailleen. Ehkä Suomi ei enää olekaan niin turvallinen ”kotopesä”, eikä aineistossani mainittuihin kouluampumisiin tai perhesurmiin johtanutta pahuutta ole osattu ajatella olevan olemassa yhteiskunnassamme. Tähän johtopäätökseen myös tutkielmani nuoret ovat osin ajautuneet aineistoni perusteella.

Väkivaltauutisten myötä kasvanut huoli tulevaisuuden osalta ja Suomen yhteiskunnan puolesta tulee esiin nuorten ajatuksista ja antaa kuvaa uutisten merkityksistä, kun he pohtivat väkivaltauutisten tapahtumien mahdollisuutta myös turvallisena pidetyssä kotimaassamme. Nuorten kyky asettua toisten asemaan ja kyky samaistua toisten tunteisiin muodostaa kuvaa siitä, että nuoret väkivaltauutisten suuresta määrästä huolimatta kykenevät empatiaan. Toisaalta väkivaltauutisten suuri määrä on johtanut siihen, että osa vastaajista ei enää reagoi niin voimakkain tuntein väkivaltauutisiin tai ikään kuin ohittavat tämän kaltaiset uutiset ja niiden tuottaman murheen. Tämä viittaa selkeästi Cantorin (2000) mainitsemaan väkivaltaan turtumiseen. Onko suuntaus jatkossa sen kaltainen, että vain äärimmäisen julmat ja raa’at rikokset herättävät tunteita tai

ajatuksia? Huomiota ainakin tulisi kiinnittää Cantorin (2000) mainitsemaan seurauksien tarkasteluun, jotta ihmisten väkivaltamyönteisyys ei lisääntyisi.

Väkivaltarikoksia käsittelevät kriisi- ja katastrofiuutiset ovat herättäneet nuorissa paljon keskusteluja. Keskusteluja on käyty niin koulussa kavereiden kesken kuin kotona vanhempien kera. Ajatukset ja tunteet, joita uutiset herättävät kiertävät keskusteluissa antaen samalla nuorille arvokasta tietoa muiden ihmisten ajatuksista ja kokemuksista. Merkittävää ja nuortenkin kokemana mielenkiintoista on ollut ymmärtää muiden ihmisten arvomaailmaa sekä heidän näkemystään asioista. Nuoret ovat varmasti saaneet keskusteluista paljon tukea ja turvaa sekä päässeet samalla laajentamaan omaa käsitystään tapahtumista toisen ihmisen elämänkatsomuksen ja arvojen kautta. Keskustelut ovat näin ollen arvokkaita kokemuksia nuorten oman elämänkatsomuksen ja arvomaailman kehittymisen kannalta.

Sosiaalisen median hyödyntämisen vertaileminen Yhdysvaltalaisen tutkimusten valossa on osoittanut niin yhtäläisyyksiä kuin eroavaisuuksia. Aineistoni nuorten keskuudessa ei ole löydettävissä aivan samankaltaista aktiivisuutta sosiaalisen median käytön suhteen kuin Yhdysvalloissa toteutetuissa tutkimuksissa. Voisiko tämä suuntaus johtua siitä, että Suomessa viranomaisten tiedottamiseen ja toimintaan luotetaan enemmän kuin Yhdysvalloissa, jossa kansalaiset ovat uskon ja tiedon puutteessa ottaneet ohjat omiin käsiinsä. Toisaalta Yhdysvalloissa tehtyjen tutkimusten perusteella sosiaalisen median käytön laajuus sekä sovellusten monipuolisempi hyödyntäminen voi antaa viitteitä amerikkalaisten kehittyneemmästä sosiaalisten sovellusten hyödyntämisen yleisemmästä tai paremmasta teknisestä tasosta. Toisaalta suomalaisten keskuudessa kaikki sovellukset eivät välttämättä ole vielä niin tiedostettuina kuin Yhdysvalloissa. Yhdysvalloissa toteutetuissa tutkimuksissa on kuitenkin tiedostettava, että aineistot ovat pääosin koostuneet henkilöistä, jotka ovat olleet kriisin keskiössä mukana jollakin tavalla (vrt. Palen 2008; Palen, Hiltz & Liu 2007). Tutkimusaineistoni osoitti nuorten vastausten perusteella, että yksikään heistä ei henkilökohtaisesti ole ollut mukana kriisitapahtumassa, joten

näiltäkin osin on huomattava, että sosiaalisen median käytön roolin eroavaisuudet ovat mahdollisia tutkimusten välillä.

Suomessa esimerkiksi Facebook on aktiivisimmin käytetty sosiaalisen median palvelu kriisiuutisten osalta tutkimukseni mukaan. Muista sovelluksista YouTube, Twitter, Tumblr sekä Wikipedia ovat olleet kriisi- tai katastrofin seuraamisessa mukana. Yhdysvalloissa Wikipedia on toiminut yhteisenä ongelmanratkaisuvälineenä Palenin (2008) mainitseman uhrilistan tekemisen muodossa, kun Suomessa Wikipedia on toiminut tiedonlähteenä (Sumialan & Tikka 2009) sekä tiedon rakentamisen välineenä (Hakala 2009) suomalaisittain toteutetuissa aikaisemmissa tutkimuksissa. Aineistoni nuorissa sosiaalisen median hyödyntäminen keskittyy hyvin paljon keskustelujen ja kommenttien seuraamiseen sekä uutislinkkien jakamiseen omassa tai kaverin Facebook – profiilissa. Linkit uutisen jakamisessa ovat yhteneväisiä yhdysvaltalaisen tutkimustenkin mukaan. Nuoret aineistossani mainitsevat sosiaalisen median olevan hyvä keino jakaa itseä kiinnostava uutislinkki oman profiiliin yhteydessä, mutta selvästikin pitävät sosiaalista mediaa jollakin tapaa liioittelevana tai omia mielipiteitä sisältävänä uutismedianana.

Kertooko nuorten vähäinen sosiaalisen median käyttö kriisiuutisen yhteydessä siitä, että suomalaiseen uutismediaan ja –sivustoihin luotetaan paremmin kuin sosiaaliseen mediaan? Ainakin aineistostani nousee esiin juuri tämä seikka, että verkkolehtien tai muiden uutissivustojen kautta linkitetyt uutiset ovat luotettavampia kuin pelkästään sosiaalisessa mediassa spekuloidut uutiset. Koetaanko uutisen jakaminen tai keskusteluun osaa ottaminen liikaa kannanottamisena suomalaisessa kulttuurissa? Osa vastaajista perustelee linkin jakamatta jättämistä lietsannon välttämisenä ja osan mielestä keskusteluun ei kannata ottaa osaa, jos ei ole tarpeeksi eriävää mielipidettä tai sitten ilmenee pelkoa tulla väärinymmärretyksi. Keskustelujen seuraamisen positiivisena puolena nuoret mainitsevat kommentteissa mainittuihin tunteisiin samaistumisen ja sitä kautta tuen saamisen koetaan mahdollistuvan. Keskustelupalstojen hyödyllisyys on Suomessa ilmennyt kriisiavun ja

terapeuttisen keskustelun muodossa Sumialan ja Tikan (2009) tutkimuksessa. Myös Hakala (2009) on kouluampumisten myötä huomannut suomalaisessa yhteiskunnassa keskustelupalstojen merkityksen yhteisöllisyyden rakentamisen välineenä.

Seuraava lainaus aineistostani kuvaa hyvin internetin ja median merkitystä nykyaikana:

”Median tärkeys tämän päivän ihmisille on välttämätön, olen sitä mieltä, että media on helppo tapa jakaa uutisia, jos ne ovat aiheellisesti tehtyjä.” (vastaaja 38)

Internetin väkivaltautisointia, erityisesti sosiaalisen median kannalta, arvioidaan tarpeelliseksi ajankohtaisen ja nopean tiedonvälityksen vuoksi. Internetin väkivaltautisoinnin kannalta merkityksellistä näyttää olevan, minkä lähteen kautta uutista lähestytään ja seurataan. Lähteen valintaa nuoret perustelevat kriittisyydellä, sillä esimerkiksi sosiaalisen median kautta jaetulla väkivaltautisella nähdään olevan liioittelun ja huhupuheisiin joutumisen mahdollisuus. Tämä puolestaan aiheuttaa sen, että nuoret suhtautuvat internetin uutisointiin välillä varautuen.

Tulkinnat sosiaalisesta mediasta osoittavat, että huhuihin ja vääristyneeseen tietoon voivat johtaa uutislinkkiä paljon jakavat ihmiset. Väkivalta-aiheisia uutisia tulkitaan aineistoni perusteella kriittisesti. Kriittisyys kohdistuu lähteen lisäksi uutisen sisältöön sekä uutisen tekijään. Kuitenkin tulkinnat ja arviot sosiaalisesta mediasta ja sen osallistumisesta uutisointiin osoittavat, että internetin käyttö on nuorille tärkeää ja, että jokainen toimii internetin uutisten moninaisuudessa omien tulkintojensa ja arvioidensa mukaan. Mustosen (2002) perustelujen valossa todellisuuden ja epäaitojen asioiden erottaminen, mediasisällön tuottajan omien mielipiteiden tiedostaminen sekä ylimääräisen dramatiikan luominen ovat aineistoni nuorissa uutissisältöjen osalta tiedostettuja asioita, mikä viestii lukioikäisten mediataidon olemassaolosta.

Mediataitojen hallitsemisen lisäksi nuoret tutkimuksessani osaavat myös arvioida omia taitojaan sekä perustella arvioitaan mielipiteidensä taustalta.

Väkivalta-aiheinen keskustelu internetissä viittaa suuriin tunteisiin ja ajatuksiin, joita kommenttien ja keskustelujen muodossa jaetaan. Mielipiteiden eroavaisuudet herättävät paljon mielenkiintoa, mutta keskusteluista haetaan myös samankaltaisia tunteita ja ajatuksia omaavia ihmisiä. Keskustelut ja kommentit luovat ympärilleen viha- ja sururyhmiä, joissa tapahtumia käsitellään ryhmän luonteen mukaisesti toisista keskustelijoista tukea ja ymmärrystä hakien. Yhteisten käsitysten ja ajatusten kautta jo pelkästään keskustelujen ja kommenttien seuraaminen nähdään voimavarana kriisi- tai katastrofitilanteessa. Sumialan ja Tikan (2009) tutkimus osoittaa, että keskustelupalstat voivat kriisitilanteessa toimia kriisiapua ja terapeutista keskustelumahdollisuutta tarjoavana välineenä. Internetissä keskustelupalstoilla toteutettavan kriisiavun äärelle pääsy on varmasti nyky-yhteiskunnassa helpompaa käytännössä kuin paikanpäälle kriisikeskukseen meneminen sekä kynnyskysymykseltään osallistuminen on alhaisempaa nimettömyyden turvin esimerkiksi osallistua keskusteluun.

5 POHDINTA

Tutkielmani lähtökohdat muodostuivat 2000-luvulla Suomessa tapahtuneisiin erilaisiin väkivalta-aiheisiin kriiseihin ja katastrofeihin. Väkivaltauutisten seuraukset yhteiskunnallisella tasolla ovat usein ilmoitettu uhrilukujen ja suuren yleisön kannalta kerrottuna, mutta itseäni tutkijana kiinnostanut yksilöllinen kokemus väkivaltauutisista ohjasi paljon tutkimukseni kulkua. Tutkimusaineistostani nousi kuitenkin selkeästi esiin kriisit ja katastrofit niin koko yhteiskuntaa ravisuttavina kuin yksittäistä paikkakuntaa tai yksikköä horjuttavina tapahtumina. Tutkimukseni kannalta näiden tapahtumien erittelemine ja nimeltä mainitseminen ei kuitenkaan ollut merkittävää tulosten kannalta, mutta näiden seikkojen tiedostaminen antoi itselleni tutkijana kuvaa siitä, että nuoret ovat ymmärtäneet kirjoitelmaohjeen tarkoituksen.

Tutkimukseni toteutin aikataulullisesti tiiviissä jaksossa, sillä syksyn 2012 aikana rakensin tutkielmani laajennetusta tutkimussuunnitelmasta valmiiseen työhön. Suurimman haasteen tiiviin aikataulun kannalta toi aineistonkeruuvaihe, minkä toteutuksen jälkeen tutkimuksen loppuun saattaminen oli vain tutkijasta itsestä kiinni. Tutkimuskysymykseni tarkentuivat vielä hieman ennen aineistonkeruuvaihetta, minkä vuoksi tutkimuskysymykset ovat tutkimuslupahakemuksessa hieman eri muodossa kuin lopullisessa tutkimuksessani. Kuitenkin aihepiiriltään tutkimuskysymykset ovat olleet tutkielman pääongelmien kanssa linjassa, joten näiltä osin en nähnyt kysymysten tarkentumisessa ongelmaa.

Tutkijan asemassa pyrin välttämään ennakko-oletusten muodostumista etenkin aineistonkeruuvaihetta toteuttaessani, jotta omat oletukseni tai toivomukset aineistoni suhteen eivät nousisi hallitsevaan asemaan. Aineistoni osoittautui tutkimukseni kannalta hyvin osuvaksi ja koen saaneeni tutkimukseni kannalta nuorten kirjoituksista tarvittavan tiedon. Yllättävintä analyysiprosessissa olikin

huomata nuorten laaja näkökulma niin yksilölliseltä kuin yhteisölliseltä kannalta, sillä selkeästi aineistoni nuorista ja heidän tuotoksistaan oli havaittavissa epäitsekästä huolta tulevaisuudesta, heidän omaa rooliaan siinä unohtamatta.

Tutkielmani tavoite ymmärtää ja tavoittaa ne merkitykset, joita uutiset kriiseistä ja katastrofeista herättävät nuorissa on toteutunut tutkielmani tulokset yhteen tiivistäen seuraavasti. Nuorten lukioikäisten ajatukset kriisi- ja katastrofiuutisista viittaavat toisaalta epäuskoon ja järkyttyneisyyteen, mutta toisaalta väkivaltauutisoinnin ajatellaan olevan vääristeltä. Kriisiuutisen herättämät voimakkaat perustunteiksi luokiteltavat vihan, pelon ja surun tunteet ovat ohjanneet nuoria uusiin toimintatapoihin sekä auttaneet muodostamaan uusia kokemuksia ja käsityksiä asioista. Väkivaltarikosten merkitys nuorten arjen tasolla nousee esiin turvattomuuden ja omakohtaisuuden pohtimisen kautta. Merkitykset yhteiskunnan osalta ilmenevät huolena suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan roolin muuttumisesta, mihin puolestaan on yhteiskunnan puolelta vastattu esimerkiksi koulujen turvajärjestelyjen tiukentamisella.

Toinen tavoitteeni oli selvittää, miten sosiaalista mediaa ja sen sovelluksia hyödynnetään kriisi- tai katastrofiuutisoinnin ohessa. Tutkielmani nuoret käyttävät sosiaalista mediaa kriisiuutisten aikana, mutta sen käyttö keskittyy uutisten seuraamiseen useamman sovellusten tai keskustelujen kautta. Nuorten osallistuminen sosiaalisen median palveluihin tapahtuu vain uutislinkin jakamisen muodossa, muuten aktiivisuus nuorten osalta keskittyy tiedonhankinnallisiin funktioihin. Internetin väkivaltauutisointia ja keskustelujen tasoa nuoret arvioivat tunteelliseksi ja voimakkaita mielipiteitä sisältäviksi. Keskustelut nousivat ymmärrystä ja samanmielisyyttä tarjoaviksi tukiverkostoiksi, niin hyvien kuin huonojen ajatusten ja mielipiteiden muodostamiksi yhteisöiksi.

Nuorten lukioikäisten käsitykset ja kokemukset osoittavat sosiaalisen median roolin kriisiuutisoinnissa sisältävän tiedon hankinnan ja jakamisen tehtävät.

Tiedon hankinnalliset tavoitteet sosiaalisen median osalta edellyttävät kuitenkin nuorten kokemusten mukaan kriittisyyttä mediasisältöihin sekä uutislähteisiin, mikä viittaa mediataitojen hallitsemiseen. Sosiaalisen median merkitys osana kriisiuutisointia ilmenee myös vertaistuen mahdollistumisen muodossa. Sosiaalisen median toimiminen vertaistuen ja kriisiavun muodossa mahdollistaa omien ajatusten jakamisen lisäksi vastavuoroisesti tuen saamisen ymmärryksen sekä välittämisen muodoissa.

Nuorten tulkinnat ja arviot sosiaalisesta mediasta osoittavat mediakasvatuksellisen työn tärkeäksi myös jatkossa. Tutkimukseni nuoret osoittivat kriittisyyttä omassa toiminnassaan sekä sosiaalisen median käytöissään, mutta heidän kirjoituksistaan ei kuitenkaan noussut esiin koulun mediakasvatustyön toteutumista. Tästä syystä jäin pohtimaan, että ovatko kyseiset nuoret oman toimintansa ja kokemustensa ohjaamina ymmärtäneet, että uutissisältöön tulee suhtautua kriittisesti omaa harkintaa käyttäen vai onko tämänkaltaista toimintaa syntynyt koulun mediakasvatuksellisen lähestymistavan kautta. Media on mukana entistä nuorempien lasten elämässä, mistä syystä pääsy uutislähteille ja mediasisällöille mahdollistuu jo mahdollisesti siinä vaiheessa, kun mediataidot eivät vielä ole saavuttaneet samaa tasoa kuin median käyttö edellyttäisi.

Tutkimustulokset osoittavat, että sosiaalinen media onkin kriisitilanteissa huomioonotettava väline niin nopean ja laajan tiedonvälityksen myötä kuin kansalaisten hyvinvoinnin huomioimisen ja tukemisen kanavana. Tulokset antavat viitteitä sosiaalisen median muutoksellisuudesta sekä sen monipuolisista ulottuvuuksista, mikä antaa myös lisää tutkimusaihetta tulevaisuuteen. Suomessa kriisi- tai katastrofitilanteissa tapahtumissa mukana olleita ihmisiä haastatteleamalla sekä heidän käyttämiä sosiaalisen median sovelluksia tutkimalla voisi saada lisää uudenlaista näyttöä sosiaalisen median kriisinaikaisesta yksilöllisestä käytöstä, kuten mainitsemissani yhdysvaltalaisissa tutkimuksissa oli havaittavissa.

Tutkimukseni tarkastelunäkökulma yksilöiden kautta antaa kuvaa Suomen yhteiskunnan hyvinvointivaltion muuttuneesta roolista esimerkiksi kouluampumisille annettujen merkitysten kautta. Näin ollen tulokset osoittavat huolen myös yhteiskunnallisella tasolla yksilöllisten kokemusten ymmärtämisen lisäksi. Tutkimukseni jättää ilmaan kysymyksen, että olisiko Suomen yhteiskunnallista tilannetta syytä arvioida uudelleen vai onko Suomessakin vain totuttava väkivaltauutisten jatkumiseen ja jopa päivittäiseen väkivaltauutisten esiintymiseen.

Tutkielmani on toisaalta osoitus yhteiskunnan nykytilasta, vaikka tarkoitukseni olikin selvittää yksittäisen ihmisen kokemia kokemuksia. Yleistettynä yhteiskunnan tilan pohtimiseen, tutkimukseni osoittaa, että median toiminta ja uutisointi nykyaikana toteuttavat uutistyytä sillä ajatuksella, että mahdollisimman monen ihmisen mielenkiinnon herättämisellä sekä dramatiikan luomisella uutisjutut tuottavat eniten taloudellista hyötyä. Ihmisiä tuntuu kuitenkin kiinnostavan järkyttävät ja entistä dramaattisemmat tapahtumat, joten toisaalta media vastaa tähän yleisön tarpeeseen tuottamalla sellaisia juttuja, jotka ihmisiä eniten kiinnostavat. Kriisiuutisointi ikään kuin kuvastaa nyky-yhteiskunnan tilaa, jossa väkivalta uutismääriltään mitattuna kuvastaa väkivaltaisen käytöksen lisääntymistä. Uutiset väkivallasta joko järkyttävät tai turruttavat ihmismielet, mikä käytännön tasolla ja arjessa vaihtelee ihmisestä riippuen joko piittaamattomuutena, pelkona tulevasta tai uusien käsitysten omaksumisena.

Kriisiuutisten herättämät suuret tunteet ja kokemukset tarvitsevat usein kanavan, johon ne voidaan purkaa. Sosiaalinen media vastaa tähän tarpeeseen monipuolisella ja laajalla sovellusten kirjolla. Jokainen voi näin ollen omaan tarkoitukseensa löytää sopivan keinon ilmaista omia ajatuksiaan ja tuntojaan. Sosiaalisen median suurin anti näyttääkin olevan sen yhteisöllinen hyöty sekä verkostojen muodostamisen mahdollisuus, mihin myös viranomaiset ovat jo jossain määrin osanneet vastata tarjoamalla kriisiavun muodossa tukea ja turvaa eri sosiaalisen median palveluissa.

Kuitenkin minkä tahansa median toiminnassa on muistettava tuloksissakin mainittu maalaisjärki ja kriittinen suhtautuminen tuotettuihin sisältöihin. Mediataitojen merkitys korostuu medioituneessa yhteiskunnassa, missä kenellä tahansa on mahdollisuus tuottaa mediasisältöjä. Eritoten huolena voidaan nähdä nuorempien lasten taidot mediasisältöjä tarkastellessa, sillä lukioikäisillä ainakin tuntuu olevan taitoja tarkastella internettiin tuotettua sisältöä eri näkökulmista. Mediakasvatus on entistä tärkeämmässä roolissa mediataitojen omaksumisen kannalta, mutta yhteiskunnan tilaa ja nuorten osoittamaa huolta tulevaisuuden suomalaisesta yhteiskunnasta ei tulisi kuitenkaan unohtaa kaiken mediavaltaisen toiminnan taustalle. Yhteiskuntamme tila ja ihmisten hyvinvointi ovat kuitenkin horjuneet erilaisten väkivaltauutisten myötä, mihin tulisi myös tulevaisuudessa kiinnittää huomiota. Media kaikkine mahdollisuuksineen ovat vain yksi lisä tässä hyvinvointiyhteiskunnassa.

Tulokset ovat todellisia ja tutkimustani kuvaavia, mutta yksilöllisten kokemusten ja ajatusten yleistäminen ei ollut ensisijainen tarkoitukseni, eikä myöskään yksittäisen ihmisen yksilöllisiä ajatuksia voisi muutenkaan yleistää koko yhteiskuntaa tai yhteisöä koskevaksi. Tulosten yleistettävyyttä ajatellen huomioitavaa on kuitenkin yleinen ja toistunut ajatus Suomen yhteiskunnan tilasta sekä toistunut huoli tulevaisuudesta. Nämä ajatukset sopivat yhteen Hakalan (2009) tutkimustulosten mukaan siitä, että Suomen yhteiskunnan hyvinvointia kuvaava ydin, eli koulujärjestelmä, on kokenut kolauksen. Se, että koulujen turvallisuusjärjestelyt ovat tiukentuneet ovat osoitus jo oikeasta suunnasta, mutta ehkä jatkotutkimuksia ajatellen huomioitavaa olisi ennen kaikkea ihmisten kokeman pahan olon tukeminen ja toimet tätä ajatusta silmällä pitäen.

5.1 LUOTETTAVUUS

Tutkielmani luotettavuutta lähestyn ja arvioin Tuomen ja Sarajärven (2009) arviointiperusteita hyödyntäen. Luotettavuuden kannalta olennaista on, että tutkijana olen perustellut tutkimuskohteeni, tutkimukseni tarkoituksen sekä oman roolini tutkimuksen taustalla. (Ks. Tuomi & Sarajärvi 2009.) Valintani ja ratkaisut niin tutkimuskohteen, aineistonkeruu- ja analyysimenetelmien kohdalla pyrin perustelemaan ja kuvaamaan rehellisesti, jotta ajatukseni tutkimuksen taustalla on myös lukijan löydettävissä (Vilkkä 2009).

Tutkielmaani olen lähtenyt rakentamaan oman kiinnostukseni varaan kriisiuutisten seurauksista yksilöllisellä tasolla kuitenkin yhteiskunnallisia merkityksiä unohtamatta. Esimerkiksi yhteiskunnallisen merkityksen löytäminen tutkimustuloksista on tuonut uutta näkökulmaa yhteiskunnallisista seurauksista sekä mahdollistanut tutkimuksellisen tavoitteeni ymmärtää tutkittavien kokemuksia enemmän.

Aineistonkeruumenetelmänä kirjoitelmat toimivat tutkielmani kannalta hyvin, sillä koin, että nuoret pystyivät vapaamuotoisesti kirjoittamassaan esseessä perustelemaan omat mielipiteensä paremmin kuin esimerkiksi kysymyslomakemuodossa toteutetussa tutkimuksessa. Esseenä kirjoitetussa vastauksessa nuoret saivat myös itse rakentaa vastauksensa omalle tyylilleen ominaisesti, minkä ajattelin olevan vastaamisen kannalta mielekkäämpää. Kirjoitelmien kohdalla pyrin kirjoitelmaohjeen ja apukysymysten muodossa varmistamaan sen, että vastaajat pysyvät tutkielmani aihepiirissä. Tutkimustilanne osoitti kirjoitelmaohjeen myös toimivaksi sillä perusteella, että aineistoni muodostamista vastauksista oli havaittavissa samankaltaista esseen rakentumista kuin ohjeen kysymyksissä.

Tutkielmani onnistumisen kannalta tärkeiksi henkilöiksi osoittautuivat yhteistyökoulun kaksi aineenopettajaa. Ennen aineistonkeruuvaihetta anoin

tutkielmaani osallistuneeseen oppilaitokseen tutkimusluvan, jonka saatuani otin yhteyttä koulun neljään aineenopettajaan aihepiirini mukaan. Heistä kaksi mahdollistivat tutkimukseni toteuttamisen tunneillaan, minkä lisäksi he myös tarjoutuivat toimittamaan alaikäisten nuorten huoltajille tiedon tutkimukseeni osallistuneista nuorista. Hyvää yhteistyötä halusin omalta osaltani tukea avoimuudella tutkimuksen teossa ja näin ollen lupauduin toimittamaan sähköisesti tutkielmani luettavaksi tiivistelmineen yhteistyöopettajille. Näin he voivat tutkimukseen osallistuneille nuorille myös osoittaa tutkielmani luettavaksi ja nähtäväksi.

Pohdintani aineistoni riittävästä koosta osoittautui tutkimukseni osalta riittäväksi, sillä aineistosta oli analyysivaiheessa selkeästi löydettävissä toistuvia teemoja tutkimuskysymyksittäin. Aineiston analyysivaiheen toteutin sisällönanalyysinä, mitä käytin sekä teoria- että aineistolähtöisesti. Sisällönanalyysin myötä koen saaneeni vastauksista olennaisen tutkimuskysymysteni kannalta katsottuna. Sisällönanalyysi oli menetelmänä tuttu jo kandidaatin tutkielmani myötä, joten näiltäkin osin se tuntui luontevalta valinnalta sekä toimivalta vaihtoehdolta aineistomuodonkin perusteella. Aineiston analyysi osoitti, että tulokset antavat viitteitä onnistuneesta tutkimuksesta. Onnistumisella viittaa teoreettisen pohjan ja aineistoni vastaavuuksiin, mutta myös tutkimuksen tekemiselle olennaista eroakin oli tutkimusten välillä havaittavissa.

Tulosten esittämisessä pyrin tukemaan luotettavuutta esittämällä tutkimustulosten ohessa katkelmia nuorten ajatuksista lainausten muodossa. Näin lukija saa myös mahdollisuuden nähdä, että esitetyt tulokset ovat aineistossa esiintyneitä todellisia kokemuksia ja ajatuksia tutkimukseni aiheesta. Omat tulkintani aineistosta oli näin myös perusteltavissa aineistolainausten tukemana. Aineistosta esiin nostamani nuorten ajatukset helpottivat omaa työskentelyäni tulkintoja tehdessäni, sillä lainausten muodossa aineisto ja sen sisältö tulivat todellisimmaksi myös tutkijalle itselleen.

5.2 EETTISYYS

Tutkielmani toteutuksessa pyrin huomioimaan tutkimuseettiset säännöt eritoten tutkimuksen aineistonkeruuvaiheessa sekä tutkimukseeni osallistuneiden nuorten kohdalla tutkittavien suojan turvaamisella (vrt. Tuomi & Sarajärvi 2009). Aineistonkeruun toteuttamisessa olin itse paikanpäällä kertomassa tutkimuksestani, sen tavoitteista sekä aiheesta nuorille. Tutkimukseeni osallistuminen oli vapaaehtoista, mitä myös korostin tutkimustilanteessa. Tärkeää osallistujien kannalta oli myös se, että aineistoni käsittely tapahtui luottamuksellisesti sekä nimettömästi, mikä koski myös koulun nimen ja paikkakunnan mainitsematta jättämistä.

Tutkimustilanteen osoitti yllätyksellisyytensä, sillä oletettua useampi vastaajista oli alle 18-vuotias. Alaikäisten kohdalla etenimme siten, että huoltajille toimitettiin opettajien välityksellä kirjoittamani viesti tutkimuksesta ja siihen osallistumisesta. Vastaajien ikä ja kehitysaste olivat jo niin lähellä täysi-ikäisyyttä, että tutkimukseeni osallistumisen päätöksenteossa uskoin vastuun vastaajille. Tähän vaikutti myös se, että tutkimukseni tai kirjoitelmaohjeeni ei ollut mitenkään arkaluontoinen, joten vastaajien iän, tutkimuksen luonteen, nimettömyyden ja luottamuksellisuuden aineiston käsittelyssä huomioiden nuorten vapaaehtoinen osallistuminen tutkimukseen puolsi kaikkien mukaan ottamista osaksi aineistoa. Tutkimuseettisistä syistä halusin kuitenkin informoida huoltajia tutkimuksesta ja näin ollen alaikäiset vastaajat etunimensä myötä oli mahdollista aineistosta tunnistaa tarvittaessa.

Tutkielman toteutuksessa ja sen raportoimisessa tavoittelin rehellistä ja avointa lähestymistapaa, minkä olen tuonut myös esiin tutkimuksessa eteen tulleiden haasteiden ja yllätysten muodossa (ks. Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007.) Kasvatustieteellisen tiedekunnan eettisiä sääntöjä ja hyvää tieteellistä käytäntöä olen noudattanut huomioimalla aikaisemmat tutkimukset asianmukaisesti lähdemerkinnät kirjaamalla sekä tutkimusten rehellisen

raportoinnin muodossa, mitkä osaltaan oikein tehtynä lisäävät tutkielmani uskottavuutta (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009). Tutkielmani on luonnollisesti myös avoin tutkimuksessani osallistuneita nuoria ajatellen, minkä olen huomionnut siten, että toimitan sähköisesti valmiin tutkielman sekä tiivistelmän yhteistyöopettajille, jotta he voivat tulokset esitellä myös opiskelijoilleen.

LÄHTEET

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Cantor, J. 2000. Media violence and children's emotions: Beyond the "Smoking Gun". Paper presented at the Annual Convention of the American Psychological Association. Washington, DC. Saatavilla [www-muodossa:http://www.nwresponsiblemedia.org/articles/MediaViolence.pdf](http://www.nwresponsiblemedia.org/articles/MediaViolence.pdf). (Luettu 26.11.2012).

Dewey, J. 1939. Criteria of experience. Experience and education. New York: Touchstone.

Dyregrov, A. 1994. Mikä on katastrofi. Katastrofipsykologian perusteet. Tampere: Vastapaino.

Hakala, S. 2009. Koulusurmat verkostoyhteiskunnassa. Analyysi Jokelan ja Kauhajoen kriisien viestinnästä. Helsingin yliopisto. Saatavilla [www-muodossa:http://www.helsinki.fi/crc/Julkaisut/koulusurmat_verkostoyhteiskunnassa.pdf](http://www.helsinki.fi/crc/Julkaisut/koulusurmat_verkostoyhteiskunnassa.pdf).(Luettu 28.11.2012).

Hakala, S. 2009. Viestinnän eettisiä kysymyksiä. Teoksessa U. Appelsin, V. Blåfield, I. Carpelan, M. Jaakkola, H. Kallankari, M. Kari, L. Kokko, P-R. Puro, L. Rantala & P. Sinko (toim.) Hyvä paha media. Porvoo: Suomen lasten ja nuorten säätiö, 10. Saatavilla [www-muodossa: http://www.nuori.fi/filebank/51-hyva_paha_media.pdf](http://www.nuori.fi/filebank/51-hyva_paha_media.pdf). (Luettu 17.9.2012).

Hakala, S., Sumiala, J., Lavento, H. & Tikka, M. 2009. (toim.) Media & Viestintä. Kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen lehti. Teemanumero: Kriisit ja verkostoyhteiskunta. 2/2009.

Halavais, A. 2002. The rise of do-it-yourself journalism after September 11. In Rainie, L., Schneider, S. & Foot, K. (Eds.) One Year Later, September 11 and the Internet. Pew Internet & American Life Project Report, 26-32. Saatavilla [www-muodossa:http://www.pewinternet.org/~media/Files/Reports/2002/PIP_9-11_Report.pdf.pdf](http://www.pewinternet.org/~media/Files/Reports/2002/PIP_9-11_Report.pdf.pdf). (Luettu 16.10.2012).

Heiskanen, T. 1994. Mitä kriisit ovat. Teoksessa T. Heiskanen (toim.) Takaisin elämään, henkinen tuki ja onnettomuudet. Porvoo: Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Suomen Mielenterveysseura, Suomen Punainen Risti, 16-19.

Helle, M. 2009. Journalistisen työn muutos. Teoksessa E. Väliaverronen (toim.) Journalismi murroksessa. Helsinki: Gaudeamus, 99.

Herkman, J. 2007. Kriittinen mediakasvatus. Tampere: Vastapaino.

Hintikka, K. A. Artikkel. Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali. 15.6.2008. Saatavilla [www-muodossa: http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/sosiaalinen-media](http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/sosiaalinen-media). (Luettu).

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hughes, A. L., Palen, L., Sutton, J., Liu, S. B. & Vieweg, S. 2008. "Site-seeing" in disaster: An examination of on-Line social convergence. Teoksessa Proceedings of the 5th International ISCRAM Conference – Washington, DC. Saatavilla [www-muodossa: http://www.cs.colorado.edu/~palen/Papers/is cram08/OnlineConvergenceISCRAM08.pdf](http://www.cs.colorado.edu/~palen/Papers/is cram08/OnlineConvergenceISCRAM08.pdf). (Luettu 26.11.2012).

Huhtala, H. & Hakala, S. 2007. Kriisi ja viestintä. Helsinki: Gaudeamus.

James, W. 1890. Necessary truths and the effects of experience. The principles of psychology. Green, C. D. (toim.) 1997. Classics in the history of psychology. Saatavilla [www-muodossa:](http://psychclassics.yorku.ca/James/Principles/index.htm)

<http://psychclassics.yorku.ca/James/Principles/index.htm>. (Luettu 25.11.2012).

Juntunen, L. 2009. Kiireen ja kilpailun haasteet journalistiselle etiikalle. Teoksessa E. Väliaverronen (toim.) Journalismi murroksessa. Helsinki: Gaudeamus, 178-184.

Koivukangas, J. 2007. Käytännön oikeusopas väkivaltarikoksen uhrille. Helsinki: Rikosuhripäivystys ja Suomen Mielenterveysseura. Saatavilla [www-muodossa:](http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/ExternalFiles/Oikeusopas2008/$file/Oikeusopas2008.pdf)[http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/ExternalFiles/Oikeusopas2008/\\$file/Oikeusopas2008.pdf](http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/ExternalFiles/Oikeusopas2008/$file/Oikeusopas2008.pdf). (Luettu 17.9.2012).

Korpiola, L. 2011. Kriisiviestintä digitaalisessa julkisuudessa. Helsinki: Infor.

Kupiainen, R. 2002. Mediakokemuksia viihteen, mielihyvän ja nautinnon labyrinteissa. Teoksessa E. Sintonen (toim.) Median sylissä. Kirjoituksia lasten mediakasvatuksesta. Tampere: Tammer-Paino Oy, 79-80.

Laine, T. 2010. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Jyväskylä: PS-kustannus.

Lehtonen, J. 2009. Organisaatio ja median toimintatavat. Ettei pahin tapahtuisi. Riski- ja kriisiviestinnän perusteet. Vaasa: Ykkös-Offset.

Lietsala, K. & Sirkkunen, E. 2008. Social media. Introduction to the tools and processes of participatory economy. Tampere University Press. Saatavilla [www-muodossa:](http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/65560/978-951-44-7320-3.pdf?sequence=1)<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/65560/978-951-44-7320-3.pdf?sequence=1>. (Luettu 20.11.2012).

Linjakumpu, A. 2010. Kaltio-tapaus pilakuvakriisin ylikansallisena muotona. Media & Viestintä. Kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen lehti. 4/2010, 27-42.

Linnenbrink, E. A. 2006. Emotion research in education: Theoretical and methodological perspectives on the integration of affect, motivation, and cognition. Educational Psychology Review 2006 18(4), 307–314.

Saatavilla www-muodossa:

<http://www.springerlink.com/content/037x3558m0512045/fulltext.pdf>. (Luettu 20.11.2012).

Liu, S. B., Palen, L., Sutton, J., Hughes, A. L. & Vieweg, S. 2008. In search of the bigger picture: The emergent role of on-line photo sharing in times of disaster. Teoksessa Proceedings of the 5th International ISCRAM Conference 2008. Saatavilla www-muodossa:

<http://www.cs.colorado.edu/~palen/Papers/iscram08/OnlinePhotoSharingISCRA M08.pdf>. (Luettu 16.10.2012).

McCarthy, J. F. & Boyd, D. M. 2005. Digital backchannels in shared physical spaces: Experiences at an academic conference. Teoksessa Proceedings of the Information Systems for Crisis Response and Management Conference. ISCRAM 2008. Saatavilla www-muodossa:

<http://www.danah.org/papers/CHI2005Backchannels.pdf>. (Luettu 16.8.2012).

Moilanen, P. & Räihä, P. 2010. Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Jyväskylä: PS-kustannus, 55-57.

Mustonen, A. 2001. Mediapsykologia. Helsinki: WSOY.

Mustonen, A. 2002. Median rooli psykologisessa kehityksessä. Teoksessa E. Sintonen (toim.) Median sylissä. Kirjoituksia lasten mediakasvatuksesta. Tampere: Tammer-Paino Oy, 55-59.

Mäkipää, L. & Mörä, T. 2009. Henkirikos yhdistää. Teoksessa E. Väliverronen (toim.) Journalismi murroksessa. Helsinki: Gaudeamus, 218-221.

Määttänen, P. 2002. Taideteos kokemuksena. Teoksessa L. Haaparanta & E. Oesch (toim.) Kokemus. Tampere: Juvenes Print Oy, 192-196.

Nikunen, K. 2010. Rakastamisen vaikeudesta. Media & Viestintä. Kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen lehti, 7-26. 4/2010.

Nummenmaa, L. 2010. Tarttuvat tunteet. Tunteiden psykologia. Helsinki: Tammi.

Nurmi, L. 2006. Kriisi, pelko ja pakokauhu. Helsinki: Edita.

Näränen, P. 1999. Medialukutaito. Teoksessa S. Kotilainen, M. Hankala & U. Kivikuru. (toim.) Mediakasvatus. Helsinki: Edita, 104.

Palen, L. 2008. Online social media in crisis events. Educause Quarterly, 31(3). Saatavilla [www-muodossa:](http://www.muodossa:)
<http://www.educause.edu/ero/article/online-social-media-crisis-events>. (Luettu 2.8.2012).

Palen, L., Hiltz, S. R. & Liu, S. B. 2007. Online forums supporting grassroots participation in emergency preparedness and response. Communications of the ACM - Emergency response information systems: Emerging trends and technologies, 50(3), 54-58. Saatavilla [www-muodossa:](http://www.muodossa:)
http://www.cs.colorado.edu/~palen/palen_papers/palen-CACM.pdf. (Luettu 31.7.2012).

Pantti, M. 2009. Tunteellisempaa journalismia. Teoksessa E. Väliverronen (toim.) Journalismi murroksessa. Helsinki: Gaudeamus, 193-200.

Perttula, J. 2005. Kokemus ja kokemuksen tutkimus. Teoksessa Perttula, J. & Latomaa, T. (toim.) Kokemuksen tutkimus. Helsinki: Dialogia, 115-133.

Pietilä, V. 1976. Sisältöluokkien kehittelystä. Sisällön erittely. Helsinki: Gaudeamus.

Raittila, P., Koljonen, K. & Väliaverronen, J. 2010. Journalism and school shootings in Finland 2007-2008. Tampere: Yliopistopaino.

Rikoksentorjuntaneuvosto. 2011. Väkivaltarikollisuus. Saatavilla www-muodossa:
<http://www.vakivalta.rikoksentorjunta.fi/48948.htm>. (Luettu 2.9.2012).

Saari, S. 2003. Kuin salama kirkkaalta taivaalta. Kriisit ja niistä selviytyminen. Helsinki: Otava.

Saari, S., Kantanen, I., Kämäräinen, L., Parviainen, K., Valoaho, S. & Yli-Pirilä, P. 2009. Elämän erilaiset kriisit. Teoksessa S. Saari, I. Kantanen, L. Kämäräinen, K. Parviainen, S. Valoaho & P. Yli-Pirilä (toim.) Hädän hetkellä – Psyykkisen ensiavun opas. Jyväskylä: Gummerus, 9-11.

Starbird, K. & Palen, L. 2010. Pass it on?: Retweeting in mass emergency. Teoksessa Proceedings of the 7th International ISCRAM Conference – Seattle, USA. Saatavilla www-muodossa:
<http://www.cs.colorado.edu/~palen/starbirdpaleniscramretweet.pdf>. (Luettu 27.9.2012).

Sumiala, J. & Tikka, M. 2009. ”Netti edellä” kuolemaan – koulusurmat kommunikatiivisena ilmiönä. Media & Viestintä. Kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen lehti 2/2009. Esa Print Oy.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731. Saatavilla www-muodossa:
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731> (Luettu 11.10.2012).

Suominen, P. 2009. Poliisin ylijohdon julkaisusarja. 7/2009. Suomi – Euroopan turvallisin maa? Tutkimus suomalaisten turvallisuuskäsityksistä. Saatavilla www-muodossa:
[http://www.poliisi.fi/intermin/biblio.nsf/3D6379853B32E72DC225768C003279F0/\\$file/7-2009.pdf](http://www.poliisi.fi/intermin/biblio.nsf/3D6379853B32E72DC225768C003279F0/$file/7-2009.pdf). (Luettu 11.10.2012).

Suoninen, A. 2004. Mediankäytön funktiot. Mediakielitaidon jäljillä. Saarijärvi: Gummerus.

Suorsa, T. 2011. Kokemuksen yksilöllisyys, yhteisyys ja yhteiskunnallisuus. Teoksessa T. Latomaa & T. Suorsa (toim.) Kokemuksen tutkimus II. Ymmärtävän psykologian syntyhistoriaa ja kehityslinjoja. Tampere: Juvenes Print, 174-176.

Sutton, J., Palen, L. & Shklovski, I. 2008. Backchannels on the front lines: Emergent uses of social media in the 2007 Southern California wildfires. Teoksessa Proceedings of the Information Systems for Crisis Response and Management Conference (ISCRAM 2008). Saatavilla www-muodossa:
<http://www.cs.colorado.edu/~palen/Papers/iscram08/BackchannelsISCRAM08.pdf>. (Luettu 30.7.2012).

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullisen aineiston analyysi: sisällönanalyysi. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa: Tammi.

Uusitalo, H. 1991. Empiirisen tutkimuksen perusteita. Tiede, tutkimus ja tutkielma. Johdatus tutkielman maailmaan. Helsinki: WSOY.

Valli, R. 2010. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 108-109.

Vilkka, H. 2009. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Vilkko-Riihelä, A. 1999. Tunteet - Elämän rikkaus. Psyyke - Psykologian käsikirja. Porvoo: WSOY.

Uutislähteet:

Ilta-Sanomat 27.3.2012. Raiskaajat repivät pyöräilijän satulasta - täällä rikos tapahtui. Saatavilla [www-muodossa](http://www.muodossa):

<http://www.iltasanomat.fi/kotimaa/art-1288457961028.html>.

(Luettu 17.9.2012).

Ilta-Sanomat 1.6.2012. Outo huhu pelottaa Rovaniemellä. Saatavilla [www-muodossa](http://www.muodossa): http://iltalehti.fi/uutiset/2012060115657711_uu.shtml. (Luettu

18.9.2012).

Yle Uutiset, 2012. Lukiolaiset odottavat tulevaisuutta toiveikkaina uhkauksista huolimatta. Saatavilla [www-muodossa](http://www.muodossa):

http://yle.fi/uutiset/lukiolaiset_odottavat_tulevaisuutta_toiveikkaina_uhkauksista_huolimatta/5100959). (Luettu 17.9.2012).

LIITTEET

Liite 1. Kirjoitelmaohje

Liite 2. Viesti kotiin tutkimukseen osallistumisesta

Liite 3. Tutkimusluvan anomus

Liite 1. Kirjoitelmaohje

Toivon, että kuvaillet internetin kautta seuraamaasi väkivaltauutista sekä sen herättämiä tunteita ja kokemuksia. Kuvaillethan lisäksi, jos olet osallistunut väkivaltauutista käsittelevään keskusteluun sosiaalisen median kautta. Pohdi myös omaa rooliasi sosiaalisessa mediassa uutisen aikana. Toivon myös, että kerrot oman kokemuksesi mukaan, minkälainen rooli sosiaalisella medially on osana väkivaltauutisointia.

Kuvaile ajatuksiasi tarinamuotoisesti. Essee on vapaamittainen. Mainitse esseen alussa ikäsi ja sukupuolesi.

- Kuvaile, millaisia tunteita, kokemuksia tai ajatuksia internetin väkivaltauutisointi on sinussa herättänyt?
- Oletko seurannut sosiaalisen median tai yhteisöpalvelujen kautta jotain väkivaltauutista? (keskustelupalstat, Facebook, Twitter, Wikipedia tai muu vastaava) Kuvaile käyttämäsi sosiaalista mediaa ja sen toimintaa väkivaltauutisen aikana.
- Osallistutko itse sosiaalisessa mediassa väkivaltauutisen jakamiseen, siitä keskustelemiseen vai seuraatko uutista sivusta?
- Miten mielestäsi väkivalta-aiheista uutista käsitellään sosiaalisen median keskusteluissa?
- Koetko, että sosiaalinen media on luotettava ja tarpeellinen väline väkivaltarikoksesta uutisoitaessa?

Liite 2. Viesti kotiin tutkimukseen osallistumisesta

Hei.

Olen Lapin yliopistossa Pro Gradu –tutkielmaani tekevä mediakasvatuksen pääaineopiskelija. Toteutin ainekirjoituksen muodossa kyselyn [lukion nimi poistettu] kahden [oppiaineen nimi poistettu] ryhmän opiskelijoille ja paikanpäällä minulle selvisi, että osa vastaajista oli vielä alaikäisiä. Tästä syystä pyydän vielä varmistusta lapsenne osallistumiseen tutkimuksessani. Aineistoa käsittelen luottamuksellisesti ja nimettömästi, joten kenenkään henkilöllisyys ei tutkimuksestani luonnollisesti esille nouse. Jos päätätte, että lapsenne ei saa tutkimukseen osallistua, poistan vastauspaperin aineistostani.

Tutkimukseni käsittelee kriisien ja katastrofien, (eritoten väkivaltarikosten), uutisointia Suomessa. Tavoitteenani on ymmärtää ja tavoittaa merkityksiä, joita uutiset kriiseistä ja katastrofeista herättävät nuorissa heidän kokemustensa ja tunteidensa myötä. Tutkielmassani selvitän myös, miten sosiaalista mediaa ja sen sovelluksia hyödynnetään kriisi- ja katastrofiuutisoinnin ohessa. Tutkimusaineistoni koostuu ainekirjoitelmista, jossa tutkittavat henkilöt käsittelevät tutkimukseni teemaa. Tutkimuskohteena ovat lukioikäiset nuoret, jotka kertovat kokemuksistaan ja tunteistaan tarinamuotoisesti.

Ystävällisin terveisin, Ira-Eerika Malvalehto

Liite 3. Tutkimusluvan anomus

08.10.2012

Ira-Eerika Malvalehto, irmalval@ulapland.fi

Pro gradu –tutkielma

Tutkimuslupa Pro gradu –tutkielmaa varten

Opiskelen Lapin yliopistossa mediakasvatusta ja teen parhaillaan Pro gradu –tutkielmaani. Haen tutkimuslupaa pro gradu –tutkielmaani [lukion nimi poistettu] lukioon, jossa tutkimukseni toteutan esseen muodossa. Lapin yliopistossa työtäni ohjaa Päivi Hakkarainen.

Tutkielman aihe:

Pro gradu –tutkielmani aihe käsittelee kriisien ja katastrofien, (eritoten väkivaltarikosten), uutisointia Suomessa. Tavoitteenani on ymmärtää ja tavoittaa merkityksiä, joita uutiset kriiseistä ja katastrofeista herättävät nuorissa heidän kokemustensa ja tunteidensa myötä. Tutkielmassani selvitän myös, miten sosiaalista mediaa ja sen sovelluksia hyödynnetään kriisi- ja katastrofiuutisoinnin ohessa.

Tutkielmani keskeiset tutkimuskysymykset:

Tutkielmani rakentuu seuraavien tutkimuskysymysten ympärille: Millaisia tunteita ja kokemuksia internetin väkivaltauutisointi herättää nuorissa? Minkälaisia merkityksiä väkivaltarikoksia käsittelevät katastrofi- ja kriisiuutiset saavat nuorten ajatuksissa? Mitä sosiaalisen median sovelluksia nuoret käyttävät kriisiuutista seuratessaan? Miten nuoret tulkitsevat ja arvioivat internetin väkivaltauutisointia?

Aineiston koonti:

Tutkielmani aineiston kokoan ainekirjoitelmista, jossa tutkittavat henkilöt käsittelevät tutkimukseni teemaa. Tutkimuskohteena ovat lukioikäiset nuoret, jotka kertovan kokemuksistaan ja tunteistaan tarinamuotoisesti. Aineistonkeruu on tarkoitus toteuttaa lappilaisessa lukiossa.